Эхэ hайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабриин 21-hэз гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1996 июниин 5
Зунай эхин харагшан могой hарын 19
СРЕДА
гарагай 4
№105 (19445)
Газетын сэн Хэлсэгтэ.

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХҮДЭЛМЭРИИН ДОЛООН ХОНОГ

Энэ долоон хоногой эхиндэ Буряад Республикын Президент Л. В. Потапов Москвада Россин Федерациин Федеральна Суглаанай Федерациин Советэй хүдэлмэридэ хабаадаха.

Июниин 5-6. "Буряад ороной хүүгэдэй асуудалнууд, үхибүүдэй байдал, тэдэнэй ажаhуудалые hайжаруулха зорилгонууд" гэhэн эрдэмэй-ажал ябуулгын республиканска конференци үнгэргэгдэхэ.

Июниин 6. Буряад Республикын Президент Л. В. Потаповай хүтэлбэри доро республикын Правительствын Президиумэй заседани боложо, социально-экономическа гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ юм.

Июниин 3. Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. К. Агаловай хүтэлбэри доро Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар Буряад Республикын Президентын дэргэдэхи залан хүтэлбэрилгын зүблэлэй суглаан болобо. "Территориальна харгын жаса тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануд болон нэмэлтэнүүдые оруулха тухай" Буряад Республикын Хуулиин проект тушаа урсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэ зүблөөн эмхидхэгдэhэн байна. Республикын Эрдэм hуралсалай министерствын үүсхэлээр немец хэлэнэй багшанарай уласхоорондын семинар үнгэргэгдэнэ. Залуушуулай хэрэгүүдэй, аяншалгын, физическэ культура ба спортын талаар гүрэнэй комитет аяншалагшадай слёт эмхидхэбэ. Республикын зөөриин жасын эдэбхи үүсхэлээр үнэтэ саарhан болон жасын дэлгүүр тушаа комиссиин заседани болобо.

Июниин 4. Буряад Республикын Правительствын түрүүлэгшын орлогшо Л. Ч. Нимаевагай хүтэлбэри доро Улаан-Үдэ хотын 330 жэлэй ойдо бэлдэхэ талаар эмхидхэлэй комитедэй заседани үнгэргэгдөө. Нютагай өөhэдын хүтэлбэриин зургаануудай болон аяншалгын фирмэнүүдэй хабаадалгатай республиканска семинар-зүблөөн болобо. Залуушуулай хэрэгүүдэй, аяншалгын, физическэ культура ба спортын талаар гүрэнэй комитет тэрэниие зарлаа.

Июниин 5. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин эмхидхэлшэ, бэлигтэй бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ Ц. С. Семёновой дурасхаалда зорюулагдажа, хүдөө ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй республиканска нэгэдэхи конференци-спартакиада эхилхэ. Республикын Хүдөө ажахын ба эдеэ хоолой министерство, Залуушуулай хэрэгүүдэй, аяншалгын, физическэ культура болон спортын талаар гүрэнэй комитет, Мухар-Шэбэрэй аймагай өөhэдын хүтэлбэриин захиргаан хоёр үдэрэй туршада үргэлжэлхэ конференци-спартакиадые эмхидхэнэ.

Июниин 6. "Буряад Республикын Газар дээрэ нэмэлтэ пенсеэр хангалгын ёhо гуримые хүгжөөхэ тухай" Буряад Республикын Хуули хаража үзэлгын зүблөөн Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. К. Агаловай хүтэлбэри доро болохо.

Июниин 8. Бэшүүрэй аймагай Бага-Куналейн хүүгэдэй байшангай бэйгуулагдаhаар 50 жэлэй ой энэ үдэр гүйсэхэ.

Буряад Республикын Президентын ба Правительствын хэблэлэй албан.

ЗОРИЛГОНЬ ЕХЭ

"Буряад Республикада үхибүүдэй мүнөөдэрэй байдал ба ерээдүй" гэhэн республиканска научно-практическа конференци июниин 5-да үглөөнэй 10 сагта эхилжэ, хоёр үдэрэй туршада хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ.

"Үхибүүдэй эрхэнүүдые хамгаалга" гэhэн гол зорилго урдаа табиhан конференцидэ Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Л. Ч. Нимаева, Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо А. Д. Карнышев, Буряад Республикын хүн зониие социальна талаар хамгаалгын министр С. Г. Ефимов, Буряад Республикын элүүрые хамгаалгын министр Б. Г. Бальжиров, юстициин министрэй орлогшо Л. Д. Ибрагимова hонирхолтой элидхэлнүүдые хэхэ.

"Үхибүүдые хүмүүжүүлэн, хүл дээрэнь гаргаха - гэр бүлын нангин уялга" (хүтэлбэрилэгшэдынь - Буряад Республикын хүн зониие социальна талаар хамгаалгын министрэй орлогшо Л. К. Санхядова, БГУ-гай эхин hуралсалай факультедэй декан Н. Б. Дондубон, Буряад Республикын Ажалай болон хүн зониие ажалаар хангалгын министерствын таhагые даагша З. Ц. Айдаева), "Үхибүүдэй элүүрые хамгаалга" (хүтэлбэрилэгшэдынь - Буряад Республикын Элүүрые хамгаалгын министерствын ахамад педиатр Л. С. Перепанова, Улаан-Үдын захиргаанай элүүрые хамгаалгын таhагые даагша М. А. Халтаева), "Үхибүүдые хүмүүжүүлгэ" (хүтэлбэрилэгшэдынь - Буряад Республикын эрдэм hуралсалай министрэй орлогшо Л. И. Казюка, БГУ-гай педагогикын кафедрые даагша Г. Ц. Молонов, Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Б. Д. Цыдыпов, Улаан-Үдын захиргаанай эрдэм hуралсалай управлениие даагша Д. Ц. Дугарова), "Онсо хүшэр байдалда байhан үхибүүд" (хүтэлбэрилэгшэдынь - Н.Ч. Цыбенова, Буряад Республикын Правительствын дэргэдэхи хуулиин наhа гүйсөөдүй үхибүүдэй хэрэгүүдэй талаар комиссиин харюусалгата секретарь, Н. М. Мункуева, Буряад Республикын Хүн зониие социальна талаар хамгаалгын министерствын гэр бүлэнүүдтэ, эхэнэрнүүдтэ болон үхибүүдтэ туhаламжа хүргэлгын социальна албангуудые хүгжөөлгын таhагые даагша) гэhэн секцинүүдээр хубааржа, конференцидэ хабаадагшад олон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ, шиидхэхэ түсэбтэй.

Д. ЭРДЫНЕЕВА.

Хабарай тарилга - 96

ҮШӨӨЛ ДҮҮРГЭГДЭЭГҮЙ

(ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЖЭЛЭЛ)

Зунаймнай зулгы hайхан сагшье хүрэжэ ерэбэл даа. Хура бороогой үнинэй ороогүй, хабарhаа хойшо нилээд гандуу уларилтай байгаашье hаань, hүүлэй үедэ тала дайда, хада уула үдэр ерэхэ бүри улам түргэнөөр ногооржо эхилбэ. Тэрэ мүртөө олонхи аймагуудта hаяшаг орohон бага зэргын бороо ургамал ногооной үндэhэ заахан норгожо, ургасадань ами үгэбэ.

Иигэжэ зунай хаhын түлэг орожо байбашье, республикын хүдөөгэй олохон ажахынууд хабарайнгаа тарилгые дүүргэжэ ядашанхай тухашарhаар. Буряад Республикын Хүдөө ажахын болон эдеэ хоолой министерствэдэ суглуулагдаhан мэдээн дээрэhээ харахада, орооhото ургамалнуудай тарилга унжагайрагдажа, таатай хаhа болзорынь нилээд оройтуулагдажа байна гэхээр.

Мүнөө июнь hарын гараад байхада, республика соо таригдаха ёhотой бүхы 336,1 мянган гектар орооhото ургамалнуудай 251,2 мянган гектарынь таригдаа гэхэ гү, али хараа түсэб hаял 74,7 процентдэ хүргэгдэбэ. Тэрэ тоодо республикын Хүдөө ажахын болон эдеэ хоолой министерствын мэдэлдэ ородог ажахынуудта майн 31-нэй мэдээгээр хабарай эртын тарилга хэхэ түсэб 76,5 процент дүүргэгдээд байна.

Зарим аймагуудай ажахынууд шэниисэеэшье тарижа дүүргээгүй байhаар. Бүхы дээрээ 181,3 мянган гектарта шэниисэ таригдаха аад, тэрэнэй 174,7 мянга гаран гектарынь таригдаа. Бэшүүрэй аймагта 4 мянга шахуу гектар, Мухар-Шэбэрэй - 1300, Захааминай - 2000, Зэдын, Тарбагатайн, Прибайкалиин, Ивалгын аймагуудта 450-500 хүрэтэр гектарта шэниисэнь үшөө таригдаагүй. Урда жэлнүүдтэ энэ таряан хэды хожомдуулагдаашье hаа, заатагүй майн 20-25 болотор таригдаад байдаг hааб даа.

Гансашье орооhото ургамалнуудые тариха hайн хаhа үнгэржэ байна бэшэ, мүн хартаабха, тэжээлэй (силос, сенаж болгогдохо) ургамалнуудые тарижа дүүргэхэ саг баhа тулажа ерэнхэй. Гэбэшье майн 31-нэй мэдээгээр республика соо энэ жэлдэ таригдаха ёhотой 1854 гектар хартаабхын 1368 гектарынь таригдаа. Тэрэшэлэн бүхыдөө 129.635 гектарта оройн тэжээлэй ургамалнуудай үрэhэн хаягдаха аад, тэрэнэй миил 22,8 мянган гектарынь лэ хүрьhэндэ оруулагдаа. Зэдын аймаг тэжээлэй ургамалнуудые тариха түсэбоо дүүргэхэ дүтэлөө. Кабанскын, Яруунын, Тарбагатайн, Түнхэнэй аймагуудта энэ хүдэлмэри муу бэшээр ябуулагдана. Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Загарайн, Хяагтын аймагуудта тэжээлэй ургамалнуудые тариха даабаряа 20-22 процентдэшье хүргөөгүй.

Байгша ондо республика соо 1029 гектарта огородой эдеэнэй ургамалнууд таригдаха юм. Даб дээрэ тэрэнэй оройдоол 281 гектартань овощой үрэhэн хүрьhэндэ оруулагдаа. Илангаяа Загарайн эгээл ехэ газарта-243 гектарта, Ивалгын - 307, Тарбагатайн - 86 гектарта огородой эдеэн таригдаха байна.

Олохон аймагуудта эртын сэбэр паар хахалха хүдэлмэри урагшатай hайн ябуулагдана гэхын аргагүй. Хахалагдаха 224.373 гектар эртын паарай 71.466 гектарынь эллүүрилэгдээ. Зэдын аймагайхид 25, 4 мянган гектарта паар хахалха аад, тэрэнэйнгээ 20,5 мянган гектартань түрүүшын эллүүрилгэ хээ. Хэжэнгын, Хурамхаанай аймагууд энэ хүдэлмэриие муу бэшээр ябуулна.

Хүйтэн, газарай хүрьhэн хуурай байгаа гэжэ ямаршье ургамалай тарилгые хойшолуулха, хүлеэхэ саг hалаа гэжэ тоолохоор. Бүхы тарилгые саашадань үшөө ехээр унжагай руулангүйл дүүргэхын тула али болохо хэмжээ абаха шухала болоно.

Редакциин социально-экономическа таhаг.

РЕСПУБЛИКЫН БҮХЫ АЖАХЫНУУДТА ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН ХЭР ҮНГЭРГЭГДЭЖЭ БАЙhАН ТУХАЙ

1996 оной майн 31-нэй мэдээн

(Хараа түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагуудаймагууд	Бүхы таряан	Тэрэ тоодо шэниисэ	Хартаабха	
			түсэбтэ даабари (гектараар)	таригдаhаниинь (гектараар)
Тарбагатайн	92,0	95	135	105
Хэжэнгын	89,2	115,3	3	1
Кабанскын	87,5	111,3	560	385
Загарайн	86,2	90,0	130	104
Яруунын	81,1	107,6	4	3
Түнхэнэй	80,1	95,7	90	73
Сэлэнгын	78,2	100,4	8	20
Прибайкалиин	77,2	90,2	60	29
Хурамхаанай	76,3	99,9	3	1
Зэдын	73,2	99,8	64	41
Мухар-Шэбэрэй	73,5	95,3	227	187
Хяагтын	70,6	101,5	210	141
Ивалгын	69,2	91,3	110	50
Баргажанай	69,2	90,5	20	3
Хориин	69,0	100,2	2	-
Бэшүүрэй	63,5	85,0	220	220
Хойто-Байгалай	60,0	-	-	-
Захааминай	48,0	56,3	10	6
Республика бүхыдөө	**74,7**	**96,4**	**1854**	**1368**

Буряад Республикын Арадай Хуралай депутадта кандидадууд

ОРОЛТО ҮГЫН ОРОНДО

Буряад Республикын Арадай Хуралай депутадуудай hунгалта окружной hунгуулиин 4 округто - Улаан-Удын Стеклозаводской hунгуулиин 63-дахи округто, Калашниковска hунгуулиин 55-дахи, Зареченскэ hунгуулиин 62-дохи, Загарайн районой Онохойн hунгуулиин 12-дохи округто hунгалта боложо, үшөө 4 депутат Арадай Хуралда нэмэжэ hунгагдаха болоно.

Улаан-Удын Стеклозаводской hунгуулиин 63-дахи округhоо Арадай Хуралай депутадта кандидадуудаар **Е.М. Егоров, В.В. Андреев** дэбжүүлэгдэhэн байна. Тэрэшэлэн Зареченскэ hунгуулиин 62-дохи округhоо Арадай Хуралай депутадта кандидадуудаар аяар 7 хүн дэбжүүлэгдээд байнхай.

ЕВГЕНИЙ МАТВЕЕВИЧ ЕГОРОВ

Е.М. Егоров 1949 ондо түрэhэн, hамгатай, хоёр үхибүүтэй. Тэрэ Зүүн Сибириин технологическа институт, ниитын эрдэмэй академи дүүргэhэн юм. Инженер-барилгашан мэргэжэлтэй, политолог. Евгений Матвеевич прорабаар ажаллаhан, түрэл институдтаа багшалhан, аспирантурада hураhан намтартай.

1985 онhоо Улаан-Удын Советскэ районой Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор, удаадахи жэлдэнь гүйсэдкомой түрүүлэгшээр, 1991 оной октябрьhаа - Буряад Республикын Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр ажаллаа. 1992 оной августда Буряад Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоор томилогдоо. 1995 онhоо хойшо "Буддын пенсионно жаса" гэдэг гүрэнэй бэшэ пенсионно жасын Соведэй түрүүлэгшээр ажаллана.

Е.М. Егоров Арадай Хуралай депутадаар hунгагдабал, удаадахи гол асуудалнуудые шиидхэлсэхэ байна:

- хүн бүхэнэй аша туhые хамгаалха;
- республикадоторхи экономическа байдалые түргэн саг соо тогтонижоруулха хэрэгтэ нүлөөлхэ;
- нэмэлтэ, гүрэнэй бэшэ пенсионно хангалгые хүгжөөхэ;
- республикын социальна программа зохёохо ба бэелүүлхэ хэрэгтэ нүлөөлхэ;
- гэр бүлэнүүдэй аша туhые, тэрэ тоодо сэрэгэй албанhаа табигдажа ерэhэн гэр бүлэнүүдтэ түрүүшын ээлжээндэ туhалхые оролдохо;
- залуушуулай эрхэнүүдые хамгаалха, аша туhыень харалсаха;
- байрын гэрнүүдые олоор бариха хэрэгтэ нүлөөлхэ.

Е.М. Егоров hунгуулиингаа округто удаадахи шухала асуудалнуудые шиидхэлсэхэ байна:

- шэлэй заводто, "Электромашина", Кировэй нэрэмжэтэ заводто, нефтебазада бодото туhаламжа үзүүлхэ;
- тэндэхи hунгуулиин округой хүн зониие дулаанай талаар хангалгые hайжаруулха;
- маршрудаар ябадаг автобусуудай таhалгаряагүйгөөр ябадаг болохо хэрэгтэ нүлөөлхэ;
- Сэлэнгын зүүн эрьедэ ажаhуудаг айлнуудые уhанай үерhөө найдамтайгаар хамгаалха хэрэгтэ нүлөөлхэ;
- тосхон соохи телефонуудай тоое олошоруулха талаар хэмжээнүүдые абаха;
- тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо, үйлсэнүүдыень асфальтаар хушаха, үйлсэнүүдые hүниин сагта гэрэлтүүлхэ хэрэгтэ нүлөөлхэ;
- hургуулинуудые, hургуулиин наhа гүйсөөгүйшүүлэй эмхи зургаануудые, спортивна комплексые, медицинскэ эмхи зургаануудай материально-техническэ талаар хангалгые hайжаруулгада нүлөөлхэ.

- Евгений Егоров - ямаршье парти, нэгэдэл болон хүдэлөөнүүдhээ дулдыданги бэшэ кандидат, тэрэ ямаршье экономическа орёо асуудалнуудые шиидхэжэ шадаха дүй дүршэлтэй, бэлиг шадабаритай юм, - гэжэ Стеклозаводской hунгуулиин округой hунгагшадай бүлэгэй гэшүүд бэшэнэ. Буряад Республикын Арадай Хуралай депутадта кандидат Е.М. Егоров үндэр наhатайшуулай, пенсионернүүдэй ажабайдал ба ажаhуудалай асуудалнуудта онсо анхарал хандуулха байна. Тиимэhээ ажалай ба дайнай ветерануудай клуб Советскэ район дотор эмхидхэхэ хүсэлэнтэй.

Гэмтэ ябадалтай тэмсэхэ талаар хуули сахилгын зургаануудай хүдэлмэридэ туhалха зорилго урдаа табинхай.

Гадна манай гүрэндэ хүсэ ехэтэй арми хэрэгтэй. Ушар тиимэhээ сэрэгэй албатанда, тэдэнэй гэр бүлэнүүдые байратай болгохо талаар асуудал депутадта кандидадай онсо хиналта доро байха юм.

Улаан-Удын Стеклозаводской hунгуулиин округой hунгагшад! Буряад Республикын Арадай Хуралай депутадта кандидат Е.М. Егоровой түлөө бултадаа дуугаа эдэбхитэйгээр үгэе!

С. ОЧИРОВ.

ВЛАДИМИР ВАСИЛЬЕВИЧ АНДРЕЕВ

Улаан-Удын гарнизоной начальник, нэгэдэмэл сэрэгүүдэй командир генерал-лейтенант Владимир Васильевич АНДРЕЕВ Улаан-Удын hунгуулиин Стеклозаводской 63-дахи округhоо Арадай Хуралай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн байна.

Владимир Васильевич Андреев сэрэгэй алба хаагшын бүлэдэ 1949 ондо түрэhэн юм. Курск хотодо түрэhэн Владимир эсэгэеэ дахажа, Эхэ оронойнгоо олон хото городуудай hургуулинуудта hураhан байгаа. Тиигэжэ ябатараа Суворовско училищида орожо, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэбэ. Сэрэгшэдэй ажабайдал hайн мэдэхэ болоhон Владимир Андреев өөрынгөө хуби заяан, бүхы наhаяа Эхэ оронойнгоо Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй албанда зорюулжа эхилээ. Абаhаар тэрэ Бакуда командирнуудые бэлдэдэг дээдэ училищи дүүргэhэнэй удаа Зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ алба хэжэ үргэлжэлүүлээ. Тиигэжэ эсэгэдээл адли оронойнгоо олон тоото газарнуудаар ябажа, сэрэгшэдые Эхэ орондоо дуратайгаар хүмүүжүүлдэг байгаа. Өөртөөшье, сэрэгшэдтээшье эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг Владимир Васильевич Афганистанда эхилhэн дайн байлдаанда эльгээгдэжэ, интернациональна туhаламжа афган арадта үзүүлэлсэжэ ерээ бэлэй.

Владимир Васильевич Афганистанhаа ерэhэн жэлдээ М.В. Фрунзын нэрэмжэтэ сэрэгэй, удаань генеральна штабай сэрэгэй академинүүдые амжалтатайгаар дүүргэжэ гараhан байха юм.

Владимир Васильевич хаанашье алба хэжэ ябахадаа, илангаяа мүнөө үе сагта Росси дотор боложо байгаа ниитын-политическэ, социально-экономическа байдалые тон зүбөөр ойлгожо, даажа абаhан уялгануудаа, албанда байhан хүбүүдыемнай Эхэ орондоо дуратайгаар hурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ харюусалга болон эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг ёhотойл эрхим хүмүүжүүлэгшэ, хүтэлбэрилэгшэ байhанаа харуулжа ябадаг гээшэ.

Владимир Андреев манай Буряад орондо албаяа хэжэ ябахадаа, бүхы зоной, тэрэ тоодо дайнай, ажалай ветерануудай, пенсионернүүдэй, сэрэгшэд-интернационалистнуудай, инвалидуудай, олон үхибүүтэй гэр бүлынхидэй, сэрэгэй алба хаагшадай социальна асуудалые hайн мэдэдэг, шадаха зэргээрээ туhалжа, тэдхэмжэ үзүүлхэ гэжэ оролдодогынь hайшаалтай. Эхэ оронойнгоо Зэбсэгтэ хүсэнүүдтэй хуби заяагаа холбожо, хэды арбаад жэлэй туршада эрхим командир ябаhан Владимир Васильевичай үбсүүндэ Ленинэй, Дайшалхы Улаан Тугай, Улаан Одоной гурбан (нэгэниинь Афганистанай Республикада алба хэжэ байхадань үгтэhэн) орденууд, хэдэн медальнууд толордог юм.

Буряад Республикын Арадай Хуралай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн В.В. Андреевэй бэелүүлхэ саашанхи зорилгонуудай программа соо иигэжэ хэлэгдэнэ: "Буряад Республикада национальна эб нэгэн бүлын политика улам hайжаруулха, хуули эбдэгшэдтэй шанга тэмсэл ябуулха, арад зоной үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилдэг предприятинуудта хүнгэлэлтэтэй налог түлэдэг болгохо, дайнай, ажалай ветерануудта, инвалидуудта, олон үхибүүдтэй гэр бүлэдэ, уялгата албанhаа табигдаhан сэрэгшэдтэ, сэрэгшэд-интернационалистнуудта, гүрэнэй талаhаа тэдхэмжэ абадаг зондо бюджедээр хараалагдаhан байрын гэрнүүдые бариха асуудалда гол анхаралаа хандуулха, тиихэдээ эдэ бүгэдые өөрынгөө хиналта доро абажа, али болохо туhаламжа үзүүлхэ зорилго урдаа табина.

Мүн энэ программа соонь республика дотор ажаhуудаг олон үндэhэ яhатанай соёл хүгжөөлгэдэ болон бусад асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хубитаяа оруулалсахаар шиидэнхэй.

- Буряад Республикын Арадай Хуралай депутадта кандидадаар дэбжүүлхэдэнь зүбшөөлөө үгэхэдөө, ямаршье аша туhа өөртөө олохо зорилго табинагүйб. Оронойнгоо Зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ алба хэхэдээ, хуулида харша муу юумэ хээгүй, нангин уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын хойнohоо оролдожо ябанаб, - гэжэ депутадта кандидат хэлээ hэн.

-Депутадта дэбжүүлэгдэhэн зарим кандидадууд hунгуулиин урда тээ шиидхэгдэхээр бэшэ асуудалнуудые тэрэ доронь шиидхэхэбди гэлдэжэ байгаад найдуулдаг гээшэ бээ. Би сэрэгэй хүн хадаа, тэрэ мүртөө командир hэн тула тиигэжэ байгаад элдэб эсын хоohон найдуулга хэхэ эрхэгүйб,- гээд нүхэр Андреев онсолно.

Сэрэгэй албанда бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа зорюулдаг байбашье, Буряад Республикын хүгжэлтэдэ өөрынгөө хубитыеа оруулжа шадахаар депутадта кандидат Владимир Васильевич Андреев болоно. hунгагшад, тэрэнэй түлөө дуугаа үгэе!

Б.ЦЫРЕМПИЛОВ.

Мүнөөдэр - Оршон тойронхиие хамгаалгын бүхэдэлхэйн үдэр

УЛАСХООРОНДЫН ХАРИЛСАА БЭХИЖҮҮЛhЭНЭЙ АШААР

Буряад Республикын Экологиин ба байгаалиин нөөсэнүүдые ашаглаха талаар гүрэнэй комитет хадаа Россин Федерациин Оршон тойронхиие ба байгаалиин нөөсэнүүдые хамгаалха министерствын харьяата зургаан болоно.

Тус комитедые мүнөө В. Е. Гулгонов хүтэлбэрилнэ. Тобшохоноор намтарыень дурдая. Валерий Енжапович Түнхэнэй аймагай Тооро нютагта 1950 ондо түрэhэн юм. Омск хотодо Сибириин автомобильно–харгын институт дүүргээд, инженер–механигай мэргэжэлтэй болоо.

Хяагтын автотранспортна предприятида хүдэлhэнэй удаа партийна болон совет зургаануудта олон жэлдэ ажаллаhан байна. Бэшүүрэй райгүйсэдкомой түрүүлэгшээр хүдэлжэ байhанаа дурсагдагша комитедэй түрүүлэгшын орлогшоор дэбжүүлэгдээ hэн. 1994 онhоо түрүүлэгшын тушаалда дэбжүүлэгдээ.

Байгал шадарай байгаалиие аршалха хэрэгые бата үндэhэтэй болгохо, тиимын тула уласхоорондын харилсаануудые бэхижүүлхэ тухай бодолнуудаараа комитедэй түрүүлэгшэ хубаалдана.

- Нэн түрүүн комитет тухайгаа тобшо тэдыгээр хөөрэhүү. Мана комитет Буряад Республикада байгаали хамгаалха талаар хэрэгые гүрэнэй зүгhөө хүтэлбэрилдэг, хинадаг, гуримшуулдаг түлөөлгэтэ гол албан болоно. Онсолбол, республикын Геологиин болон гүрэнэй нөөсэ ашаглаха талаар комитедэй, Газарай реформо бэелүүлхэ талаар гүрэнэй комитедэй, Ойн ажахын министерствын, "Байкалрыбвод" управлениин, агнуурийн нөөсэнүүдые хамгаалха ба ашаглаха управлениин, мүн оршон тойронхиие хамгаалгада хабаатай бусадшье министерствэнүүд болон албан зургаануудай ажал ябуулгые хинаха, гуримшуулха уялгатай юм.

Буряад Республикын хуулинуудые гаргадаг гүйсэдхэхы эрхэнүүдые, хамгаалдаг зургаануудтай комитеднай ажалаа зохилдуулан ябуулдаг.

Россин Федерациин "Оршон тойронхиие хамгаалха тухай" Хуули ажал ябуулгымнай гол хүтэлбэри болоно. Уламжалан экологиин талаар эрдэмэй-техническэ ниитэ нэгэн политика бэелүүлхэ, комплексно хүтэлбэри хангаха зэргэтэйбди.

Байгал шадараймнай хизаар хоморой шухаг болон биологическа олон янзын амидаралаар дэлхэйн хүн түрэлтэнэй анхарал татадаг гэшэ. Тиимэhээ ууха сэбэр уhанай асари нөөсэтэй Байгал нуураа гансал өөhэдын хүсөөр бэшэ, харин бүхы дэлхэйн байгаали хамгаалагшадай туhаламжаар ерээдүйн үетэндэ тэрэ зандань үлөөхые оролдохо ёhотойбди.

Үгэ дээрээ бэшэ, хэрэг дээрээ Байгал нуураа дэлхэйн эрдэни зэндэмэни болгохо, ЮНЕСКО-гэй конвенцидэ оруулхын түлөө оролдохо зэргэтэйбди. Энэмнай мүнөө үе сагай хойшолуулашагүй зорилго мүн. Тиимэhээ уласхоорондын харилсаанда онсо анхарал хандуулагдаха ушартай болоно.

Байгалай нөөсэ баялиг хамгаалха гэхэдээ, хэдэн шэглэлээр ажал ябуулгаяа эрхилхэ хэрэгтэй гэжэ ойлгонобди. Гайхал түрүүлдэг энэ нуурнай бүхыдөө ямар амидаралтай, ямар үзэгдэл гээшэб гэжэ эрдэмэй хараahаа шэнжэлгэнүүдые дэмжэхэ, промышленна ажал ябуулга ямар нүлөө үзүүлнэб гэжэ тобшолол хэхэ, эдэ предприятинуудые хинаха шухала. Нуурай ургамал ногооной, ан амитадай аймаг, ой модоной, уhанай, загаhанай, газарай, минерально-түүхэй эдэй нөөсэнүүд тухай үргэн мэдэсэтэй байха зэргэтэйбди. Уласхоорондын харилсаанудые тогтоохоодо, эрдэм мэдэсэ ехэтэй мэргэжэлтэдгүйгөөр бүтэхэгүй ха юм.

hүүлэй жэлнүүдтэ Байгал шадарай байгаалиие тэрэ зандань үлөөхэ асуудалаар хари гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдтэй харилсаан эрид эдэбхижүүлэгдээ. Жэшээлбэл, США-гай "Дэвис Ассосиэтс", граждан үүсхэлнүүдэй түб, бусадшье эмхинүүд, Россин Эрдэмэй Академиин Сибириин отделениин 7 институдай хабаадалгатайгаар Байгал шадарай газар ашаглаха талаар комплексно программа зохёон табигдаhан байна. Эндэхи газарнай хэрэглэгдэхэ янзаараа хорин ондоо түхэлэй гэжэ хубаарилагдаа.

Дэлгүүрэй экономикын харилсаануудай үедэ иимэ газар яагаад хэрэглэбэл, оршон байгаалида хохидол үзүүлэгдэхэгүйб гэжэ шэнжэлэгдэжэ үзэгдөө. Илангаяа санитарно-ариг сэбэрэй, элүүр энхын, оршон тойрондо гоё hайханай мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлгын асуудалнуудаар американ талаhаа сэнтэй заабаринууд үгтэhэн байна.

Буряад Республикын хойто зүгтэ үсөөн тоото үндэhэ яhатанай оршон ажаhуудаг байгаалиие тэрэ зандань үлөөхэ талаар шэнжэлгэнүүд 1992 ондо эхилэгдээhэн. Тус проект хилын саанахи эрдэмтэ, доктор Гейл Фондалл дурадхаhан байна.

Россин болон Германиин экологическа эмхинүүд хоорондын харилсаа батажуулхын тула Буряадай ба Германиин түлөөлэгшэд делегацинуудаараа андалдаа юм. Байгал дээрэ экологическа аяншалга хүгжөөлгэ, уламжалан эндэ ариг сэбэрые сахиха, аюулгүй зоно болгохо тухай асуудалаар конференци Берлин хотодо үнгэргэгдөө.

Буряад Республика Монгол орон хоёр оршон байгаали хамгаалха талаар правительствануудд хоорондын Хэлсээнэй проект зохёон табяад, зүбшэн хэлсээ. Сэлэнгэ мүрэн шадарай байгаалида болоhон хубилалтануудые элирүүлхээр хамтын шэнжэлгэнүүд хэгдэhэн байна. Онсо харууhан доро байдаг дэбисхэрнүүдтэ хоморой шухаг, үндэhэ таhаран хосорхо туйлдаа хүрэhэн ан амитадые, ургамал ногоо хамгаалха талаар зууршалга үгтэжэ, энээнэй үндэhөөр программа баталан абтаха юм.

Агаар, уhанай байдал хинахадаа, мүнөө үеын приборнуудые хэрэглэхэ тухай дүй дүршэлөөрөө Хитадай Шеньян хотын түлөөлэгшэд хубаалдаа hэн.

Урзанда Улаан-Удэдэ "Байгал шадарай хизаар - тогтууритай хүгжэлтын түхэл жэшээ" гэhэн уласхоорондын зүблөөн үнгэргэгдөө бэлэй. Эндэ Россин Эрдэмэй академиин Сибириин отделениhээ, Буряад Республикын Правительствааhаа гадна НАТО-гай эрдэмэй ба оршон тойронхиие хамгаалх асуудалнуудаар отделени, Германиин байгаали хамгаалха талаар федеральна агентство хабаадаа hэн. Зүблөөнэй дүнгөөр Байгал шадарай байгаалиие ашагтайгаар хэрэглэхэ, аяншалга эмхидхэхэ асуудалнуудаар тодорхой зууршалгануудд үгтэhэн байна.

Эдэ бүгэдэ тухай хөөрэхэдэ, дурсагдагша хэмжээ ябуулгануудта манай комитедэй мэргэжэлтэд сэхэ хабаададаг, Буряад Республикада байгаали хамгаалгада хабаатай зургаануудай уласхоорондын харилсаануудаа эдэбхижүүлхэдэнь дэмжэлгэ үзүүлдэг гэжэ тодохомоор.

Гэхэhээ гадна Японой, Швейцариин, Канадын эрдэмтэдтэй харилсаан ашагтай. Буряад Республикын, Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай хабаадалгатайгаар "Байгал нуурай оршониие тэрэ зандань үлөөхэ тухай" регионууд хоорондын проектын нэгэдэхи хуби зохёон табигдаа. Энэмнай ехэл hайшаалтай гээшэ. Россида дэлгүүрэй харилсаануудай тогтожо эхилhэнhээ хойшо байгаали хамгаалгада түбэй hомололго эрид хороогдоо ха юм. Тиимэhээ иимэ арга боломжо хэрэглээгүйдэ аргагүй.

США-гай Висконсин штадай байгаалиин нөөсэнүүдэй департамент агаар, уhанай хэр зэргэ бүзарлагдаhые шэнжэлэн үзэхэ оньhон приборнуудые эльгээhэн байна. Сэлэнгэ мүрэн дээрэ, мүн Хяагтын метеостанциин талмай дээрэ энэнь тодхогдонхой. Германиин "Кнауэр" фирмэтэй сут оршон тойронхи хубилалтануудые хинаха хроматограф үйлэдбэрилэгдэжэ эхилээ.

США-гай байгаалиин нөөсэнүүдые ашаглаха талаар агентствээр дамжан, Буряад орондо модельнэ тусхай 7 проект дурадхагдаhан байна. Жэшээлбэл, "Ахын аймаг - тогтууритай хүгжэлтые хангаха зам", "Хяагта - түүхын удха шанартай хүшөөнүүдые hэргээлгэ ба болбосон түхэлтэй болголго" гэхэ мэтэ. Энээнhээ гадуур уласхоорондын олон тоото экспедицинүүдые хуу бултыень тоолон дурдахын аргагүй.

Дэлхэйн олониитые Байгал нуурые хамгаалгада хубитаяа оруулхыень уряалха зуураа эндээ, Россидаа, Буряадтаа зохисотойгоор ажалаа ябуулха ёhотойбди. Засагай дээдын зургаануудгү, ажахын хүтэлбэрилэгшэдгү, экологиин талаар харюусалгата мэргэжэлтэд, олониитэ зон - алдарта Байгал, арюухан далайгаа аршалан хамгаалгада hаналаа нэгэдүүлэл!

Энэл ушарта Байгал нуураа бүхэдэлхэйн эрдэни зэндэмэни гэжэ уласхоорондын хэмжээндэ ёhотоор мэдэрүүлхэ аргатайбди.

ТЭХЭРЮУЛШЭГҮЙГӨӨР АЛДАХАМНАЙ ГҮ?

ЖЭЛ БҮРИ тэмдэглэгдэдэг Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалгын бүхэдэлхэйн үдэр тодорхой ехэ удха шанартай юм. ООН-ой болон тэрэнэй таhагуудай - ЮНЕСКО-гэй, ЮНЕП-эй, бусад эмхинүүдэй үүсхэлээр уласхоорондын хэмжээ ябуулгануудд үнгэргэгдэдэг гээшэ. Жэшээлбэл, 1981-1990 онууд ООН-ой зүгhөө ууха уhанай арбан жэл гэжэ соносхогдоhон, иимэ ушарhаа олон сэнтэй үүсхэл таргагдаhан байна.

Мүнөө үедэ байгаалимнай бузарлагдаhаар, муудхаагдаhаар зандаа. Ямар нэгэн гүрэн амяараа бэшэ, харин бүхы хүн түрэлтэн эхэ байгаалияа хохидолhоо абархын тула хүсэеэ элсүүлхэ зэргэтэй.

Хэрбээ олониитэ зоной ажаhуудаг газартаа тодорхой ушар бүхэндэ оролдоо hаань, ехэ-багашье hаа, үрэ дүн туйлагдажал байха зэргэтэй. Энэ талаар өөрынгөө хэдэн hанамжа-бодомжо дурдаhуу. Манай промышленность уhа түлөөhэгүйгөөр хэрэглэхэ зуураа, тэрэнээ бузарлаад, нуур сөөрэмүүд руу хаядаг гээшэ. Хэрбээ энээнэй түлөө предприятиин хүтэлбэрилэгшэд мүнгэ түлэхөөр уялгалагдадаг болоо hаа, харюусалгаяа нилээд мэдэрдэг болохо hэн ха.

Хоёрдохёор, арадай баялиг, тэрэ тоодо уhа, ой модо, газар ашаглахадаа, эмхинүүд, албанууд хоорондын зүришэлдөөн олоор гарадаг гээшэ. Энэ талаар ниитэ нэгэн, хоорондоо зохилдоhон шэглэлтэй байгаа hаа, hураггүй урагшатай байха бэлэй.

Ажахын талаар али олон үрэгүй туршалгануудай хэгдэжэ байhан сагта - табяад онуудай hүүл багаар, жараад онуудай эхеэр - байгаали хамгаалгада хүсэеэ элсүүлжэ бирагдаагүй юм. Харин Горбачёвой эхилhэн хубилган шэнэдхэлгын ба Ельцинэй экономическа реформын үедэ оршон тойронхиие аршалан хамгаалгада мүнгэн hан аргагүй дуталдажа, зобоожо байна.

Мүнөөдэрэй гол зорилго гэхэдэ, экологическа хинан шалгалтые шангадхаха, байгаали хамгаалха талаар орёо болоhон хүдэлмэриие нарижуулан hайжаруулха шухала. Мүнгэн hангай дуталдажа байhан энэ сагта оршон тойронхиие тэрэ зандань үлөөхын тула эгээл тааруу аргануудые бэдэрэн олохо хэрэгтэй.

Илангаяа эндэ, Байгал шадарай нютагта байгаали хамгаалгада хабаатай эмхинүүд, албан зургаануудд орёо ехэ үүргэ бэе дээрээ даажа абана гээшэ.

Буряад Республикадамнай газарай хүрьhэнэй hалхинда үлеэлгэжэ, уhанда угаалгажа нураха үзэгдэлнүүд дэлгэрэнги гээшэ. Тиимэhээ энэ асуудалда тобшохоноор тогтоходо, газарай хүрьhэ нуралгаhаа hэргылхэ хүдэлмэри огто зогсоогдонхой гээд халагламаар. Уламжалан газарай хүрьhэнэй ашаг үрэ эрид муудажа байна гээшэ. Газараа эзэн бусаар хэрэглэhэнhээ, нютагай сагай уларилай, бусадшье онсо шэнжэнүүдые хараада абаагүйhөө боложо, иимэ үзэгдэлнүүд дэлгэрhээр гээшэ.

Дэлгүүрэй үеын худхаляа хуймаата үе саг гээд лэ, иимэ амин шухала асуудалые алад гараад байгаал hаа, түрэл газарайнгаа баялиг дахинаа тэхэрюулжэ эрьешэгүйгөөр алдахамнай гээшэ.

Албан тушаалтад, зон нүхэд, эдэ бүгэдэ тухай ёhотоор бодожо үзэел, hанамжануудаараа хубаалдаял, хэмжээнүүдые абаха тухай бодоёл!

Н. НАМЖИЛОВ,
хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат.

Мухар-Шэбэрэй аймагай "Знамя Ленина" колхозой түрүүлэгшээр ажаллаhан

АРАДАЙ ТҮЛӨӨ ОРОЛДОhОН

ОРОН ДОТОРХИ жэжэ колхоз, совхозуудые томодхохо гэhэн засаг түрын шиидхэбэреэр Мухар-Шэбэрэй аймагай Дээдэ hутай, Калиновка госхоной шэмээшэгүүд, Галтай, Харгаahата, Хушуун-Үзүүр нютагуудай буряадууд нэгэдэжэ, "Знамя Ленина" гэhэн интернациональна колхоз байгуулагдаhан юм. hаяхан лэ багахан колхозууд байhанаа томодхогдоhон ажахы болоод, ажалынь ехэ хүшэр хүндөөр ябуулагдажа байгаа. Эгээл энэ үедэ, тусхайлбал, 1957 ондо "Знамя Ленина" колхозой түрүүлэгшээр дүй дүршэл ехэтэй хүтэлбэрилэгшэ, коммунист Цырендондок Семёнович Семёнов hунгагдаhан юм.

1957 оной декабрь hарада бүлэг уран зохёолшод—Африкан Бальбуров, Солбон Ангабаев бидэ гурбан—республикынгаа урда зүгэй аймагуудаар ябаха гэжэ Улаан-Үдэhөө гараа бэлэйбди.

Уншагшадтаяа уулзалгаяа Мухар-Шэбэрhээ эхилхэ гэжэ түсэблөө hэмди. Сэхэ гүйлгөөд, "Знамя Ленина" колхоздо буужа ерэбэбди. Тиин эндэхи клуб соо колхозой гэшүүдтэй уулзалга зарлагдаа hэн. Клубынь гэжэ энеэдэтэй нариихан, ута, хара гэрхэн байhан юм. Тиимэhээ клубта хүнүүдшье үсөөн ябадаг байжа болоо. Хоёр hүлэмхи керосин дэн ханада носоно. Клубые даагша комсомол хүбүүн Дугар Халзанов нэгэ тортогтой лаампа айлhаа асаржа, ендэр дээрэ табиба. Клуб соо бүүдэгэр, хүн зоной нюур шарай балай hайнаар илгаруулжа харахын аргагүй гэхээр. Клубта залуушуул үсөөн.

Эгээл тиимэ эрхэ байдалда уран зохёолой үдэшын "Знамя Ленина" колхозой түб hуурин Хушуун-Үзүүртэ үнгэрhыень мүнөөшье мартадаггүйб.

Үглөдэрынь колхозой контородо орожо, ажахые ударидагшадаар танилсабабди. Шэнэ түрүүлэгшын ажахытай танилсажа, хүтэлбэрийе гар дээрээ даан абажа байhан сагынь hэн. Тиимэhээ артелиин тэрэ үеын байдалтай бидэ түбэггүйгөөр танилсаадхёо бэлэйбди.

Энэ колхозой соёл болбосоролой гуламта—клубай бүүдэгэрхэн байhан мэтэ, артелиин тэрэ үеын ниитэ ажахы мүн лэ аарагхан байгаа бэлэй.

Энээн тухай Цырен Семёнович хөөрэжэ үгэбэ.

—Артелиин малай фермэ, хонидой отаранууддаар ябажа харабаб. Малай байра гээшэнь миил хуушанай дал, сарай шэнги-hалхин hүүежэ байха юм. Юрэдөө гайхажа абабаб,—гэжэ түрүүлэгшэ хөөрэнэ. — Бригадануудаараа ябахадамни, хаанашье малай hэнэгтэй байра байхагүй. Энэ эрхэ байдалда яагаад мал ажал хүгжөөхэбши?! Кассада нэгэш сагаан мүнгэн байхагүй. Үри гээшэ—250 мянган түхэриг...Хүдэлмэри хэхэ хүнүүд үсөөн. Теэд ажаллахадаашье тунайша, ямаршье зоригжолгүй. Наранай дээрэ гарашаhан хойно зарим хүнүүд ажалдаа ошоно, эртэ хүрэжэ ерэнэ. Ямар нэгэн олзо үгэдэг hалбари гэжэ үгы. Колхозой байдал хүндэшэг. Колхознигууд ажал хэхэ, колхозhоо абаха юумэниинь тон бага. hүүлэй хэдэн жэлнүүдтэ ажалта үдэртэ колхознигуудтаа 2 түхэриг мүнгэнhөө, хахад килограмм ороohонhоо дээшэ юумэ артель хубаагаагүй.

—Иимэл газарта эльгээгдээд байналби даа,—гээд Цырен Семёнович хоёр гараараа толгойгоо хашаад, нилээд удаан аниргүй hууба.

—Ажалаа теэд юунhээ эхилхэ гэжэ байнабта?—гэжэ бидэ hонирхобобди.

—Энээн тухай олон юумэ шэбшэжэ үзөөб. Эндэхи коммунистнуудаар хөөрэлдөөб. Иимэ тобшолол хэбэ гээшэ хаб. Эхин түрүүн хүн зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри хэжэ эхилхэ хэрэггэй гэлсээбди. Ниитэ дээрээ эндэхи хүнүүд зангаар hайн юм. Тэдэниие зүб мүроор хүтэлхэ, үнэн сэхэ, hайн hайхан, сагаан сэдьхэл тэдэнэртэ хүмүүжүүлхэ ёhотой. Колхознигуудта артелиингээ эзэдбди гэжэ сэдьхэхэ мэдэрэл хүмүүжүүлхэ шухала. Тиихэдээ тэдэнэр олониитынгээ хэрэгтэ үмсынгөө ажалда хандадагтаал адли эзэн ёhоор хандаха бшуу. Энэ нэгэдэхинь. Эрмэлзэл зориг, тэгүүлэлэйнгээ хажуугаар хүмнай эдихэ, үмдэхэ ёhотой. Хоohон патриотизм гэжэ байдаггүй. Тиимэhээ артельдэ олзо доход үгэхэ гол hалбариие шэлэжэ, түрүүшын ээлжээндэ тэрэнээ хүгжөөжэ, богонихон болзорто мүнгэтэй боложо үзэхэ,—гэжэ түрүүлэгшэ нюуса бодолоо дэлгэнэ.

—Тиимэ ехэ олзо үгэхэ ямар hалбари байнаб?—гэжэ hуранабди.

—Хонин ажал. Нооhон, хониной мяхан. Энэ hалбариие хүгжөөхын түлөө шадамар малшадые хонин ажалда эльгээхэ, ажалайнь түлөөhэ hайжаруулха, нэмэлтэ түлөөhэ тогтоохо. Тиихэдэ малай hайн байрануудые богонихон сагта олоор бариха. Элбэг дэлбэг тэжээл бэлэдхэдэг болохо. Ажалаа иигэжэ эхилхэ түсэб, хараа табяад байнаб. Энэ хэрэгтэ хамаг хүнүүдые элсүүлхэ гээшэ манай правлениин, партиин эхин организациин шухалын шухала зорилго болоно.

Нээрээшье, Цырен Семёнович Семёнов тон зүб тобшолол хээ, тон зүбөөр ажал хүдэлмэреэ эхилээ hэн. Олон тоото асуудалнуудай эгээл гол шухалыень оложо, лаб батаар шүүрэн барижа, шиидхэжэ ороhон юм.

Тиин Цырендондок Семёнович хараалhан, түсэблэhэн ёhоороо "Знамя Ленина" колхозые хүгжөөхэ талаар урагшатай hайнаар ажаллажа эхилбэ.

Хоёр жэл үнгэрөөд байхада, 1959 оной ноябриин 4-дэ Хушуун-Үзүүр тосхондо колхозой шэнэ клубай жабхаланта нээлгэдэ уряалтай ерээ hэм. 300 хүнэй багтаха заалтай, уншалгын таhагтай, библиотекэтэй, фойетэй, зайн галаар яларhан энэ клуб соо ород байхадаа: "Шадамар хүтэлбэриин, ниитэ зоной эбтэй ажалай үрэ дүн оройдоол жэл соо эли харагдаха юм ха. Гансаханшье клуб бэшэ, артель соо малай хэдэ-хэдэн байра баригдаал. Колхозой нютаг бүхэндэ дархашуулай бригада байгуулагдаа. Талын Булагта, Харгаahатада, Номто-Шэбэртэ, Галтайда хониной фермэнүүд хонишодой байха байратайгаар шэнээр баригдаа. Олоной хүсэн, эдэбхи гээшэ айхабтар ехэ юумэн байна ха даа",—гэжэ бодосогоон урма баяраар зүрхөө халяан hуугаа бэлэйб.

Хүхюун баяртай колхознигуудтай хамта энэ клубые бариhан найман дархашуул: Бадмажаб Будаевич Манибадаров, Данзан Нагмитович Нагмитов, Ринчинжап Эрдынеевич Эрдынеев, Даша Цыренович Сангаев, Сультим Чимитович Чимитов, Василий Нагмитович Нагмитов, Георгий Борисович Мальцев, Будажап Дашиевич Дашиев гэгшэдэй соло дуудажа байхада, урматай байгаа hэн.

Колхозой шэнэ клуб. Киногой шэнэ түхеэрэлгэ. Библиотекэдэнь ород, буряад хэлэн дээрэ олон тоото номууд...

Шэнэ клубтай болоhондоо артелиин залуушуул хэнhээшье ехээр баярлаа, наhатайшуул омогорхоо hэн. Теэд, нээрээшье, урдань гээгдэжэ ябаhан колхоздо соёлой гуламтын мүндэлэн тобойhон ушар хадаа артелиин хүсэ шадалай нэмэhые гэршэлнэ бэшэ аал! Мүн энэ баримта хүмүүжүүлхы гүнзэгы удхатай ха юм: сүлөө сагтаа шэнэ клубтаа кино, концерт хараhан артелиин гэшүүд, уран hайханай бүлгэмдэ хабаадалсаhан залуушуул ниитынгээ ажалда гэдэргээ харангүй ябаха, хүдөө хээрэ мал ажал дээрэ урма баяртайгаар хүдэлмэрилхэ байха гэжэ hанагдана.

Колхозой контородо малай үбэлжэлгэ тухай хөөрэлдөөн боложо байгаа hэн. Малай тэжээл яhала ехээр бэлэдхэгдээ. Кукурузын силос, хүхэ hолоомон хүсэд хүрэхэ байха, зүгөөр малшад тэдэнээ гамтайгаар зөөжэ байнхай. Тиибэшье үшөөл нарилха, үбhэнэйнгөө сомоонуудые малай орохогүйгөөр хорёолхо, саhанай орохоhоо урид хүхэ hолоомоёо хото хорёодоо оруулжа абаха... Тамхинай утаагаар дүүрэшэhэн таhалга соо үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл тухай хөөрэлдөөн болоно... Хашаа хорёогоо, дал hарабшануудаа заhаха, hэльбэхэ, зарим газарта шэнээр бариха гэлсэнэд.

"Знамя Ленина" колхоздо алибаа асуудалые шиидхэхын тулада бүхы хүтэлбэрилэгшэд суглардаг. Мүнөөшье колхозой бүхы нютагуудhаа харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд, правлениин гэшүүд, бригадирнууд сугларанхай. Малай үбэлжэлгэдэ яажа бэлэдхэжэ байhан тухайгаа тэдэнэр хойно хойноhоо бодожо элидхэнэд. Тиин тусхай шиидхэбэри гаргана.

—Үшөө нэгэ нилээд шухала асуудал хэлсэхэ ёhотой болонобди,—гэжэ правлениин түрүүлэгшэ Цырендондок Семёнович Семёнов гол асуудалаа хэлсэhэнэйнгээ удаа суглараг шадта хандана.—Нүхэд, манай нютагай мэдээжэ дархан энэ намартаа табитай болохонь. Сультим Чимитов. Дээгүүр тушаал эзэлдэг тиимэ "ноён" хүн бэшэнье юм бэзэ, теэд манай Совет гүрэндэ хүн бүхэмнай адли ха юм. Таби наhанайнь ойе тэмдэглэхэ иимэ ёhо заншалые колхоз соогоо тогтоохо ёhотой болонобди. Сультим дархандал ажал хэжэ ябадаг эгээлэй юрын хүнүүдые хүндэлөөгүй hаа, хэниие хүндэлхэбибди.

Правлениин гэшүүд, колхозой бригадирнууд Цырендондок Семёновичой hанамжа дурадхалые үнэн зүрхэнhөө дэмжэжэ, урма баяраа мэдүүлбэ.

Ажахын асуудалаар эхилжэ, яhала ехээр арсалдаhан, тоосолдоhон, бэе бэеэ шүүмжэлhэн энэ суглаан ехэ

ДУЛААХАН ҮГӨӨР ДУРСАН, СЭДЬХЭН

Дамдин - Сурен Мункуевич **Цыденов,**
Зинаида Нимацыреновна **Бадмаева,** багшанар:

"Знамя Ленина" колхозой түрүүлэгшэ Цырендондок Семёнович Семёнов тухай илангаяа бидэ багшанар баяр баясхалантайгаар hанадагбди.

hууриндаа соёлой түб барюулха, hууринайнгаа зоной байдал hайжаруулха, колхозоо бүхыдэнь хүгжөөхэ талаар Цырен Семёновичой хэhэн юумэнь ехэ. Тэрэнэй үүсхэл ороолдогоор 320 hурагшадай hураха hургуулиин 2 дабхар байшан баригдаа hэн. Тэрэ үедэ (1972 ондо) бага hууринда баригдаhан республикымнай түрүүшын томо hургуули гэхэдэ алдуу болохогүй.

Нютагтаа hургуулиин үгы байшан ушарhаа манай үеын зон ехэ бэрхэшээлдэ ородог байhан. hүхын-Булаг, Харгаahата гэхэ мэтэ hууринуудта нэгэ классшье байгаагүй. Бүхы Мухар-Шэбэрэй райондо гансал буряад дунда hургуули байhан. Ушар иимэhээ 30-40 модоной газарта байдаг Суулгын дунда hургуулида элдэб аргаар хүрэжэ ошодог, түрэлэйдөө гү, али айлайда байжа hурадаг бэлэйбди. Тэрэ үедэ Хушуун-Үзүүртэ hургуули барюулаагүй hаань, манай үхибүүдшье тиигэжэл ябаха байгаа бшуу.

Цырендондок Семёновичой холын бодолтой, хатуу зоригтойгоор хүтэлбэрилдэг байhаниинь эли. Түрүүн 8 жэлэй hургуулиин, интернадай байрын, эхин шатын hургуулиин, hургуулиин мастерскойн, хүдөөгэй клубай, фельдшерскэ пунктын, колхозой правлениин барилганууд хэгдээ. Тиигэжэ hууримнай үнэн дээрээ соёлой-hуралсалай түб болон хубилhан гээшэ.

Дунда hургуулиин баригдахада, Харгаahата, Галтай, Бар, Калиновка, Дээдэ-hутай, Наhата, Хүсөөтын үхибүүд ерэжэ hурадаг болоhон. Манай hургуулида олон үеын үхибүүд hуража гараhан. Дээдэ гарай элдэб hалбариин мэргэжэлтэд болоод, түрэл нютагтаа хүдэлжэ байдаг.

Илангаяа энэ хүндэ хүшэр сагай болоод, үнгэрхэдөө ажалгүйшүүлэй олошоршоод байхада, ажабайдалайнгаа гол асуудалнуудые нютаг дээрээ шиидхэхэ аргатай байhандаа Цырендондок Семёновичто баясангүй байха аргамнай үгы гээшэ. Тэрэ гуманизмын үзэл сурталда, демократида, эрдэм hуралсалда бүхы ажаябадалаа зорюулhан хүн гэжэ хэлэхэ эрхэтэйбди.

Цырендондок Семёнович гансашье шадабаритай хүтэлбэрилэгшэ бэшэ, hайн зантай эсэгэмнай, аха нүхэрнай байгаа. Институдаа дүүргээд ерэхэдэмнай, нютагайнгаа кадрнуудтай болоhондоо баярлажа, колхозой хоёр айлай байха гэр соо байра үгөө бэлэй. Залуу багшанарта али болохо гуha хүргэдэг hэн.

Цырендондок Семёнович hургуулидамнай ходо ерэдэг, багшанарай коллективэй, классай суглааануудта хабаададаг, хүмүүжүүлхэ, арадай заншал, этнопедагогика мэдэхэ талаар ехэ мэдэсэтэй hэн.

Тэрэ ходоодоо багшанарые дэмжэдэг, бусад хүдэлмэрилэгшэдтэ жэшээ болгон хэлэдэг, hургуулиие түрэл арадаймнай саашанхи хүгжэлтын гол үндэhэн гэжэ сэгнэдэг hэн. Иимэ хандаса доро бидэшье ажалайнгаа харюусалга мэдэдэг hаабзабди.

Цырендондок Семёнович Семёновой дурасхаалда

АЛДАР СУУТА ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ

эбтэй зохид, нэгэн һаналаар, холые хаймадан харахан хурса хёрхо харасаар, урма түгэлдэр аятай зохид хөөрэлдөөгөөр, зүбтэй һайн, тобтой тодо шиидхэбэреэр дүүрээ һэн.

Тиин уданшьегүй нэгэ сэлмэг наратай үдэр колхозой дээдэ гарай дархан, минии аха, Сультим Чимитовэйдэ нютаг нутынь хүнүүд, дархашуул, малшад, колхозой нүгөө бригадануудһаа онсолон уригдахан түлөөлэгшэд айлшад сугларба. Бидэ, түрэл гаралынь мүн лэ ойн баяртань ошоо бэлэйбди. Энэл даа, мүнөө шэнэ үедэ шэнээр соносхогдохон шэнэ һайндэр. Колхозой юрын дарханай табин наханай ой! Түхэреэн жэлдээ амарха сүлөөгүй ажаллахан Сультим Чимитов иимэ найр дээрэ үрэ зүрхөө хүдэлгэжэ уяраа һэн. Амаршалгын үгэнүүд урматай баяртайгаар зэдэлэн ханхинана.

Колхозой түрүүлэгшэ Цырендондок Семёнович Семёнов, Хушуун-Үзүүрэй бригадир Добчин Гармаевич Гармаев, гурбадахи бригадын бригадир Дамба Цыренович Цыдыпов, Калиновка бригадаһаа түлөөлжэ ерэһэн Трофим Спиридонович Ковалев болон бусад таби нахатые үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалаа һэн.

Олоной альга ташалган дундуур колхозой гэшүүн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсагша Сультим Чимитович Чимитов үгэ хэлэбэ. Баярлахан уярһандаа нюдөө уһатуулһан, айл тиргэнээрээ, колхозоороо иигэжэ хүндэлхэдэнь, урмашан зоригжохон Сультим дархан залуужажа, һаруултахан шарайтай болоод байгаа һэн.

Һайн сэдьхэл сэдьхэжэ, үнэн сэхээр ажал хэдэг хүнэй хүндэ ямба ехэ ха юм даа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо "Знамя Ленина" колхозой юрын хүнүүдэй ойн һайндэрнүүд үргэнөөр тэмдэглэгдэдэг болоо бэлэй.

* * *

Хүдөө ажахын үйлэдбэритэй танилсахаяа 1963 ондо нютагаа ерэбэб. Одоол эндэ түрэл колхозойнгоо улам хүгжэһые хаража, гайхахын ехээр гайхабаб. Артелиин 1962 оной ниитэ олзо миллион түхэригтэ хүрэбэ. Колхоз энэ жэлдэ гүрэндөө 28 мянган центнер таряа, 400 центнер мяха, 5700 центнер һү, 600 центнер нооно, 230 мянган үндэгэ худалдаба. Малай тоо толгой ехээр олошороо. Колхоз 20 мянган хонитой, 3 мянган эбэртэ бодо малтай болохон байба. Тарилгынь талмай 810 гектар хүрэтэр үргэдөө, тэрэ тоодо ороохото ургамалнуудай талмай 6500 гектарта хүрөө, Артель 25 комбайнтай, 40 трактортай, 16 автомашинатай болонхой байгаа. Шэнээр баригдахан гараж, мастерской, малай байранууд, полевой станууды, малтагдахан худагуудые тоолохо болоо һаа, захадаа гарташагүй олон байхашье.

Соёл болбосоролойшье талаар эдэ жэлнүүдтэ артель урдалаа. Хушуун-Үзүүр тосхондо 8 жэлэй һургуули тогтоо, шэнээр баригдахан байшан соо хэшээл үнгэргэгдэнэ. Мүн Дээдэ-Һутай, Калиновка, Галтай, Харгаахата нютагуудта шэнэ һургуулинууд, клубууд баригдаа, хоёр ясли нээгдээ, колхоз автоматическа телефонно станцитай болоо, радио, зайн гал, ном һудар айл бүхэнэй хэрэглэмжын хуби болонхой.

—Энэ ехэ амжалта иимэ богонихон болзор соо яагаад туйлагдаа гээшэб?—гэһэн минии асуудалда "Знамя Ленина" колхозой түрүүлэгшэ Цырендондок Семёнович иигэжэ харюусаа һэн:

—Хүн зоной эршэтэ ажал хүдэлмэри урагшаа тэгүүлһэн эдэбхи хоёр юушье хэжэ шададаг гээшэ. Артелиингээ гэшүүдые ушар ёно мэдэхээр хүмүүжүүлхэ, олониитын хэрэгтэ тэдэнэй үүсхэлые элсүүлхэ гээшэ баһа ехэхэн удха шанартай байна. Аймаг соогоо эгээн түрүүлэн, 1959 ондо манай колхоз мүнгэн түлөөһэндэ ороо һэн. Энэ шэнэ гуримай түлөөһэнтэй хамта ажалай эмхидхэл шэнэ гуримаар нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ бэлэй.

Ажалай тоосоон!.. Үйлэдбэрилһэн продукциингаа хэмжээгээр ажалай түлөөһэ хангаха гээшэ яаха аргагүй ажахые урдалуулха хүсэтэй байгаа бшуу. Гарма Буянтуевич Цыдыпов, Даша Цыренович Сангаев, Федос Григорьевич Федоров гэдэг артелиин түрүү хонишод ажалай тоосоон соогуур тодорон гараа. Тэдэнэр ажахыгаа улам саашань хүгжөөхэ шэнэ дүй дүршэл ажалдаа дэлгэрүүлжэ, бодото эзэд болотороо ургаа.

—Ажалай амжалтые, артелиин хүгжэлтые хүнүүд шиидхэдэг гэжэ би ходоо этигэжэ ябадагби,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ үргэлжэлүүлэн хөөрэнэ.—Хүн зоной ниитэ һаналгүйгөөр юумэн бүтэхэгүй. Ганса нэгэн хүнүүд бэшэ, харин бүлэг хүнүүд, коллектив ехэ юумэ хэжэ шададаг байна. Хэдэн жэлэй туршада гайхамшагта уран гартан Данзан Нагмитовай ударидалга доро колхозоймнай дархашуулай бригада хэдэн олон захатануудые бүтээжэ, хүн зоноо урмашуулна. Малшан байхаар түрэһэн Нима-Цырен Цырендоржиевай хүтэлбэрилдэг Харгаахатын һү һаалиин фермынхид колхоз соогоо түрүүлжэ ябаа. Калиновка нютагта Александр Сластинай хонишодой бригада 1062 центнер үбһэ өөһэдөө бэлэдхээд, 700 толгой хурьгадай байха байра, хонишодой байрын гэр баряад, хашаа хорёогоо һэльбээд, малайнгаа үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэжэ байна.

—Артель колхозыемнай урдалуулһан баһа нэгэ үндэһэн юун бэ гэхэдэ, хүн бүхэмнай газартаа эзэн ёноор хандадаг болоо,—гэжэ Ц. С. Семёнов бүри саашань тайлбарилна.—Түгэс хүсэтэ оньһон техникын ашаар газарнай һайнаар элдүүрилэгдэнэ, агротехническэ болзор соо тарилгаяа хэжэ, хуряалгаяа үнгэргэнэбди. Энэ жэлдэ байгаалиин байдалай хэды шэрүүншье һаа, гектар бүриин 9,5 центнер таряа абаабди. Хүдэлмэриин урагшатай байхада, хүнүүдшье урматай байдаг. Жаргаланта, Номоог-Толгой гэһэн таряалангууднай баян ургасын түлөө тэмсэлэй түб болон алдаршаба. Залуу трактористнууд болон комбайнернуудые хүмүүжүүлэгшэ түрүү механизатор Клим Григорьевич Мальцев, энэ жэлдэ СК-3 комбайнаар 480 гектар таряа эрхим шанартайгаар хуряахан тоти мэргэн шадабарита Макар Никифорович Кошелев, жолоошод Бабу Манибадаров, Дамби Дамбаев, Викол Назаров болон бусад эдэ жэлнүүдтэ эрхим ажалаараа түрүү нэрээ нэрлүүлээ.

Тэрэ жэлдээ колхоз 100 мянган пүүд таряа гүрэнэйнгөө амбаарта оруулжа, даажа абаһан социалис уялгаяа нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэһэн байна. Энээнэйнгээ хажуутаар хойто жэлдэнь 6650 гектар ороохото ургамалнуудые тариха үрэһэ хүрэнгээ сүм хаагаа.

"Знамя Ленина" колхоз иигэжэ 1963 ониие ажалай шэнэ амжалтаар үдэшэбэ. Гүрэндэ һү, мяха, нооно, үндэгэ худалдаха жэлэй түсэб саг болзор соонь дүүргэгдээ.

Иимэл уулзалганууд болоо бэлэй... Тэрэ түрэһэн, гарахан тоонто нютагаа би 1962 ондо гэр бүлөөрөө ошожо, гурбан жэл байхадаа колхозой түрүүлэгшэ Цырендондок Семёнович Семёновтой, парткомой секретарь Леонид Сидорович Леоновтой, сомон зүблэлэй түрүүлэгшэ Дашибыл Дамбаевич Дамбаевтай, түрүүлэгшын орлогшо Занди Замбалович Замбаловтай утын Түгнын хойморто оршодог түрэл колхозойнгоо онһоо һаалишанаар хүдэлдэг байгааб. Һүүлдэнь баруун тээ ехэ фермэ баряад, тэндээ шэнэ үнеэдые уяжа һаадаг болоо һэмди. Бурдууг, силос болон хамаг юумэн хүсэд-ойгоргүй, һайн хүдэлэгшэ бэлэйбди. Һү хубаагша һэн, хоёр бидон һү өөртөө абахаш. Тэды шэнээн һаагты гэхэ, үлүү гарахан һуеынь гэртээ асарагша һэмди. Цырендондок Семёнович нэгэ дахин конторо дуудаха, ороод һуухадаш маниие ехэ магтаха, урмашуулха, һайнаар хүдэлнэт гэхэ. Тиигээд лэ, һүүлдэнь 1961 онһоо хойшо хонишон боложо ошоод лэ, пенсидэ гаратараа хүдэлөөбди. Цырендондок Семёнович маниие ехэ урагша татаа, ехэл һайн бидэ хүдэлөө һэмди.

газар дайдые һайхашаан хаража, һү һаалиин фермэнүүд болон хонишодой гуша гаран отарануудта, Жаргаланта ба Номоог-Толгой гэдэг ургаса таряанай түбүүдтэ нэгэнтэ бэшэ хүрэжэ, нютагайхидайнгаа ажабайдалтай, эршэмтэ ажалай амжалтатай танилсахан, "һайн хүнэй шарай", "Колхозой түрүүлэгшэ" гэжэ очеркнуудай хоёр ном бэшэжэ, Буряадай номой хэблэлээр гаргуулһан хүм.

Колхозой түрүүлэгшэ Цырендондок Семёнович түбшэн бүдүүн зантай, урин энэрхы сэдьхэлтэй, гэбэшье, хэрэг ажал болоходонь, хатуу шанга абаритай, сэсэн, нэгэл харахадаа, хүнэй тамир мэдэжэ абадаг хурса хүн һэн. Юумые хуу һайн тээшэнь дуугарха, колхозойнгоо гэшүүдые "манай" гэжэ зохидоор нэрлэхэ: "манай Данзан дархан", "манай Даша бухгалтер", "манай Бабуу жолоошон", "манай Ковалев бригадир" гэхэ мэтэ. Хүн зониие, илангаяа залуушуулые, хүмүүжүүлхэ, идхаха, үгэдөө оруулха гайхамшагта бэлигтэй хүтэлбэрилэгшэ бэлэй.

Колхоздо журам эбдэхэ, зэмэ хэхэ элдэб ушар колхознигуудай зүгһөө болодог лэ һааб даа. Тэд Цырен Семёнович нэгэтэшье мүрдэлгын газар руу материал эльгээдэггүй һэн. "Сүүд, түрмэ хуниие заһадаггүй юм, нютагтаал энээниие мушхаад, эшээгээд табяашань дээрэ",—гэжэ хэлэхэл даа. Хүмүүжүүлгын, нэбтэрүүлгэ-идхалгын хэрэгтэ тэрэ газетэ, радио, телевидениие үндэрөөр сэгнэдэг байгаа. Колхоздоо "Хонишон" гэжэ многотиражна һонин бии болгоо бэлэй. Тэрэ газетые урдань "Буряад үнэн" һониндо удаан жэлдэ хүдэлмэрилһэн Будажаб Мункуевич Дымбрылов хинадаг бэлэй. Цырендондок Семёнович журналистнуудта, илангаяа радио-сурбалжалагшадта дуратай юм һэн. "Нютаг зонойнгоо хэһэн бүтээһэн ажал хэрэг тухай ходо хэлэжэ, бэшэжэ байхада, тэдэмнай урмашаха, зоригжохо байна бшуу. Радиомнай арад зониие хүмүүжүүлхэ хурса мэргэн оньһон мүн",—гэжэ Цырен Семёнович ходо хэлэдэг, өөрөө хирэ-хирэ болоод лэ радиогоор колхозойнгоо ажал хэрэг тухай, нютагайнгаа ажалай түрүүшүүл тухай уран гоёор хөөрэдэг бэлэй. Залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ, һургуулиин ажал хэрэгтэ саг үргэлжэ анхаралаа хандуулдаг ушарһаа "Знамя Ленина" колхозойнгоо нютаг бүхэндэ шэнэ һургуулинуудые барюулһан байна. Энэ һайшаалта хэрэгэйнгээ түлөө Цырендондок Семёнович "Арадай гэгээрэлэй отличник" гэһэн алдар нэрэдэ хүртэһэн юм.

Ц. С. Семёнов арбан табан жэлдэ колхозые толгойлжо, ялас гэһэн бэлигтэй ударидагша, эмхидхэлшэ байһанаа харуулаа. Тиин анханда гээгдэжэ ябахан ажахые аймаг соогоо, республика соогоо солотой түрүү колхоз болгожо шадахан байна. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ толотомо үльгэр жэшээ харуулһанайнгаа түлөө Цырендондок Семёнович ВДНХ-гай алтан ба мүнгэн медальнуудта хүртөө бэлэй.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөн дэбжүүлхэ, Эхэ орондоо элбэг дэлбэг эдеэ хоолой зүйлнүүдые үгэхын тулада ажахыгаа һалбаруулха талаар габьяатай байһанайнгаа түлөө Ц. С. Семёнов Ажалай Улаан Тугай хоёр орденоор шагнагдаа һэн. Мүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар, КПСС-эй Буряадай обкомой гэшүүнээр һунгагдахан намтартай.

Цырендондок Семёновичой ажалай баян дүй дүршэлые хэрэглэн, эхилһэн хэрэгыень саашань үргэлжэлүүлжэ, Мухар-Шэбэрэй "Знамя Ленина" хэмээхэ таряашадай ажахын нэгэдэлэй таряашад болон малшад оршон үеын хүшэр хүндэ тагта зоригоо мохонгүй, нэрээ һанажа, ажалаа жэншэдгүй һайнаар ябуулна, ядамаггүй һайнаар ажаһууна.

Гунга ЧИМИТОВ,
Буряадай арадай поэт, "Знамя Ленина" колхозой хүндэтэ гэшүүн.

ЯБАДАГ ДАА

Дамби Галданович Иванов, пенсионер:

1957 оной үбэл һэн. Би залуу, 17-той байгааб. Эгээ түрүүн Цырендондок Семёнович үхэрэйнгөө фермэ барюулжа эхилһэн юм. Видэ үдэр һүнигүй модо шэрэдэг байгаабди. Хушуун-Үзүүр, Харгаахата, Галтай нютагуудта бригадануудай байгаа.Барилгада ябахадамнай, эдеэ хоол һайн, мүнгэ ехые түлэдэг байгаа. Тэрээнһээ хойшо клубай модо бэлдээбди, хониной фермэнүүдые, Номоог-Толгойдо хони хайшалалгын газар барюулаа.Үмсын гэр барижа эхилээ. Хони хайшалалгын газарта складуудые, барюулаа, һургуули хоёр дабхар конторо, гараж, мастерскойнуудые барюулаа. Хабарай тарилга 12 үдэр соо дүүргэдэг байгаа, майн 1-дэ хабарайнгаа тарилга дүүргэд байдаг байгаабди. 3-4 хоног амаруулаад, һүүлдэнь обёос тарилган эхилхэ. Байдалнай һайн байгаа. Ажаллаһанаймнай түлөө телевизор, ковёр, мотоцикл гэхэ мэтэшэлэн һайн һайн шангуудые үгэгшэ һэн.

Дашима Тушемиловна Дондокова, пенсионерка:

Би Цырендондок Семёновичой ерэхэдэ, 1957

СПАРТАКИАДЫН ПРОГРАММА

1933-1972 онуудта хүдөө ажахын үйлэдбэриин эмхидхэлшэ, хүтэлбэрилэгшэ, 15 жэлэй туршада Мухар-Шэбэрэй аймагай "Знамя Ленина" колхозой түрүүлэгшээр хүдэлһэн, Буряадай АССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй депутат, КПСС-эй Буряадай обкомой гэшүүн байһан, Ажалай Улаан Тугай хоёр орденто, Хүндэлэлэй Тэмдэгэй орденто Семёнов Цырендондок Семёновичой дурасхаалда зорюулагдажа, Буряад ороной хүдөө ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй болон мэргэжэлтэдэй нэгэдэхи конференциспартакиада июниин 6-7-до Мухар-Шэбэрэй аймагай Хушуун-Үзүүр тосхондо үнгэргэгдэхэнь.

Республикын аймагуудһаа бууһан хүдөө ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд түрүүшын үдэр Мухар-Шэбэрэй аймагай агропромышленна комплексын, "Тоһоной завод" гэжэ акционернэ бүлгэмэй хүдэлмэритэй танилсаха, "Бар" гэжэ ОКХ-да хүрэхэ, райпогой эдеэ хоолой комбинадай хүдэлмэриие хараха байна.

Спартакиадын нааданууд хоёр үдэр соо үргэлжэлхэ. Волейболоор, столой теннисээр, шатараар, бүхэ барилдаагаар мүрысөөнүүд болохо.

Ц-Д. С. Семёновой музей нээгдэхэ, тэрэнэй хүндэлэлдэ мүнхэлэгын самбар табигдаха, хүдөө ажахын үйлэдбэриин эмхидхэлшэ, хүтэлбэрилэгшэ байһан Ц-Д. С. Семёновой ажабайдал, ажал ябуулга тухай конференци үнгэргэгдэхэ. Үргэн ехэ соёлой программа харуулагдаха.

Эмхидхэлэй комитет.

ШЭНЭ ДУГАН МҮРГЭЛШЭДЫЕ ҮРИНА

Байгша оной февралиин 19-дэ, монгол һарын шэнын 1-дэ, буряад зоноймнай эгээл һайхан һайндэр болохо Сагаалган соогуур Улаан-Үдэ хотодо үшөө нэгэ дуган нээгдэһэн байна. "Ламрим" гэжэ нэрэтэй буддын шажантанай бүлгэмэй дуганиие Сагаан һарын үглөөгүүр Еши-Лодой римбүүшэ арамнайлһан юм. Мүнөө үедэ ямар ажал ябуулжа байһыень тус бүлгэмэй түрүүлэгшэ Чой-Доржо Будаевтай манай корреспондент Дондок Бальжинимаев уулзажа хөөрэлдэбэ. Тэрэ хөөрэлдөөниинь доро толилогдоно.

- "Ламрим" гэжэ нэрэтэй буддын шажантанай бүлгэмэйтнай гол зорилгонь ямар болоноб?

- "Ламрим" гэһэн нэрэ буддын шажантанай гэгээрхэ ехэ замай һургаал заахан бурханай һургаалнуудай гэхэ гү, али шатануудай нэгэн болоно. Тиимэһээ манай гол зорилго гэхэдэ, буряад арадтаа буддын шажанай удхые бүри гүнзэгыгөөр ойлгуулха гэһэн юм. Мүнөө үедэ манай арад бурхан багшын шажанда хэды һүзэглэн мүргэдэгшье һаа, тэдэнэй мэдэсэнь гүйхэн гэхэ гү, али гүнзэгы бэшэ байдаг. Энэ хадаа манай гүрэндэ хэдэн арбаад жэлэй туршада шажан гээшые хориһонойнь хойшолон ха юм даа. Тэрэ хүлгөөтэ 20-ёод, 30-аад онуудта Буряад ороноймной бүхы ламанар хамалга хардалгада орожо, хүйтэн сэбдэг дайда руу сүлэгдэһэн байна. Тиихэдэнь хэн арад зондо бурхан шажанай номуудые зааха бэлэй.

- Эгээл тиимэһээ таанад һүзэгтэйшүүлдэ бурханай суртаал гүнзэгыгөөр ойлгуулха гэжэ оролдожо эхилээ гээшэ гүт?

- Тиимэ ааб даа. Теэдшье Далай ламатай оло дахин уулзахадам, намда ходол энээн тухай һануулан хэлэдэг һэн. Илангаяа сэхээтэндэ залуушуулда буддын шажан тухай элидхэлнүүдые уншабал, һайн байгаа гэдэг бэлэй. Би тэрэ зарлигыень бэелүүлхэ гэжэ оролдохоб. Нэн түрүүн сэржэм, далга, хии морин, үзэл үзүүлэлгэ, дасанда яагаад бэеэ абажа ябахаб гэхэ мэтэ ойлгосонуудтай һүзэгтэйшүүлээ танилсуулжа эхилээбди. Тэрэнэй түлөө тусхай согсолбори хэблэн гаргаа һэмди. Тиигэжэ бидэ хүн зоной дунда гэгээрүүлгын хүдэлмэри ябуулжа эхилбэ гээшэбди. Мүн саашадаашье буддын шажанай асуудалнуудаар тусхай согсолбориннуудые гаргажа байха түсэб бии гээшэ.

- Теэд эдэ элидхэлнүүдыетнай хэд уншаха болоноб?

- Нэн түрүүн бидэ Еши-Лодой римбүүшэдэ найданабди. Тэрээн тухай тусхай хөөрэлдөөн бии. Мүнөө үедэ римбүүшые юрын лэ хэрэг бүтээлгэхын тула хүнүүд урагша хойшон залажа, сүлөө забда олгоногүй. Харин римбүүшын бурхан багшын һургаал тухай дээдэ хэмжээндэ хүрэмэ элидхэлнүүдые уншабалнь, хэды олон хүн Далай ламын айладхаһан номуудые зүрхэ сэдьхэлдээ тон һайнаар ойлгохо болоно гэшэб?! Мүн манай Улаан-Үдэ хотодо урдань лама ябаһан, һүүлдэнь эрдэмтэй болоһон Шираб-Жамса гэжэ түбэд хүн ажаһуудаг юм. Тэрэ эрдэмтэ манда туһа үзүүлхээр зүбшөөлөө үгэнхэй. Гадна Энэдхэгһээ, Түбэдһөө ехэ-ехэ ламанарые залажа, лекцинүүдые уншуулха зорилготойбди. Өөһэдөөшье энэ хэрэгтэ бүхы хүсөөрөө оролдохобди.

- Энэ гоё һайхан, арюун сэбэр, уужам салуу дуганиие тай барилгада ехэ мүнгэн гаргашалагдаа ёһотой. Энээндэтнай хүн зон хэр туһалаа гэшэб?

- Хүн зон шадаха зэргээрээ туһалаа. Илангаяа Е. В. Пруидзиин ударидадаг "Вектор плюс" гэһэн ой модо болбосоруулдаг компани, "Минстройсервиз" (хүтэлбэрилэгшэнь Булат Цыбиков), "Бурятэнерго" (ударидагшань Г. О. Борисов), "Импульс" (хүтэлбэрилэгшэнь Александр Елгин) гэһэн эмхи зургаануд тон ехэ туһа үзүүлһэн байна. Тэдэнэр манда барилгын материалнуудаар, мүнгэн зөөреэр ехэ туһа үзүүлээ. Мүн өөһэдөөшье арга шадал соогоо мүнгэн зөөри гаргашалжа, элдэб материалнуудые абаабди.

- Танай дуган долоон хоногой хэды үдэрынь хүдэлнэб?

- Бидэ ямаршье амаралтагүйгөөр хүдэлдэгбди. Үдэр бүхэндэ үглөөнэй 9 сагһаа 11 саг болотор Гомбо сахюуса хуранабди. Ушар юуб гэхэдэ, Энэдхэгтэ байхадаа, Агваан-Нима ламатай золгохоодом, тэрэ Буряад орондо Гомбо сахюуса хуража байбал, бурханай шажан, шойро дэлгэрүүлхэдэ, тон һайн байха гэжэ айладхаа һэн. Агваан-Нима лама хадаа Буряад ороннһоо гарахан намтартай эгээл ехэ ламанарай нэгэн гээшэ.

Мүн үдэрэй 2 сагһаа 3 саг болотор Жамбал-Санжад уншагдадаг. Энээниие үдэр бүри уншажа байхыемнай Далай лама айладхаа бэлэй. Жамбал-Санжадые хурахада, хамаг муу муухай юумэн дарагдадаг, сэдьхэл бодол сэбэрлэгдэдэг. Харин дүйсэн үдэрнүүдтэ Отошо ба Мандал Шиивэ уншагдана. Дугандамнай эрдэм һургуулитай 7-8 ламанар хүдэлнэ. Тэдэнэр үдэр бүхэндэ хубиин асуудалнуудаар, зурхай зуралгаар хүн зониие үдэшын 7-8 саг болотор уттан абадаг юм. Гадна бидэ Үбэр-Монголой Хайлаар хотын эмшэ доктор, профессор Чойжобые урижа асарха хэлсээ баталанхайбди. Тэрэ хүмнай түбэд эмшэлэлгын аргаар ямаршье хүндэ үбшэнүүдые эдэгээдэг гэжэ дэлхэй дээрэ үнинэй сууда гаранхай юм. Суута эмшэн урда тээнь Буряад орондо ерэжэ хүдэлһэн юм.

- "Ламрим" гэһэн буддын шажантанай бүлгэмэй гэшүүн болохын тула юун хэрэгтэй юм?

- Һайн дуранай хүсэлэлһөө бэшэ ондоо юун хэрэгтэй байхаб даа. Бидэ гэшүүнэй түлбэри абадаггүйбди. Олон гэшүүдтэй болоо һаа, бүлгэмэйнгөө үнэмшэлгэнүүдые үгэжэ эхилхэбди. Гэшүүдэймнай ходо олошоржо байбал, шажанай номдо һурахадань, эмхидхэлынь һайн байха һэн.

- Хөөрэлдөөнэйтнай түлөө баярые хүргэнэб. Түгэсхэлдэнь Буряад ороннойнгоо хүн зондо байдаг байрынгаа хаяг заажа үгыт даа.

- Манай "Ламрим" гэһэн буддын шажантанай бүлгэм Улаан-Үдэ хотын эгээл тэгэндэнь байдаг. Трамвайгаар Кировэй нэрэмжэтэ буудалда буугаад, Революциин талмай руу алхалбалтнай, Коммунистическэ үйлсын 16-дахи гэрэй 2-дохи дабхарта байха. Һайса шэртэжэ хараа һаатнай, гаршагнай холоһоо аржыжа харагдаха.

- Һайнта даа, гурбан эрдэнидэ мүргэнэб.

Июниин 1 - Үхибүүдые хамгаалгын уласхоорондын үдэр

Репортаж

БҮРХЭГ, ҺАЛХИТАЙ БАЙГААШЬЕ ҺААНЬ...

БҮМБЭРСЭГ дэлхэйн олон түмэн арадууд июниин 1-дэ Үхибүүдые хамгаалгын уласхоорондын үдэрые жэл бүри тэмдэглэдэг гээшэ. Июниин 1-дэ Улаан-Үдэ хотын Соведүүдэй талмай дээрэ энэ ушараар баярай һайндэр болоһон байгаа.

Үглөөнэй 11 сагһаа хойшо Соведүүдэй талмайда хотын захиргаанай түлөөлэгшэд, телевиденийн хүдэлмэрилэгшэд болон үхибүүдээ дахуулһан хотын улад олоороо сугларжа эхилбэ. Удангүй микрофоноор: "12 сагһаа Буряадай гүрэнэй телевидени сэхэ дамжуулгаяа эхилхэнь, тиимэһээ зураха, дуу дуулаха, шүлэг хэлэхэ, хатарха дуратай үхибүүд тусхай соносхолтой самбарнуудай хажууда дүтэлжэ, нэрэнүүдээ бэшүүлэгты", - гэжэ соносхогдобо. Тэрэ дары үй түмэн үхибүүд гүйлдэн гаража, хэдэн бүлэгүүдээр хубаарба. Соведүүдэй талмайн асфальт дээрэ олон үхибүүд мелээр зураг зурана, тайзанууд дээрэ бэлиг шадабарияа харуулжа, тусхай шангуудташье хүртэнэ. Эгээл энэ үедэ Соведүүдэй талмай дээрэ эмээлтэйшье, тэргэтэйшье морид бии болобо. Морин эрдэниие хүтэлжэ ябаһан нэгэ хүбүүндэ дүтэлжэ һонирхоһомнай:

- Бидэ үхибүүдые һайндэртэ сэнгүүлхэ зорилготой республиканска ипподромһоо ерээбди. Зүгөөр хазаар морёор ябахаяа һанабал, 5 мянган түхэриг, пони морёор - 7 мянган түхэриг, тэргэ морёор хатархаяа һанаа һаа, 3 мянган түхэриг түлэхэ зэргэтэйт, - гэжэ тэрэмнай харюусаба. Морёор ябаха дуратайшуул эндэ тон олоор сугларба.

Тэрэ үдэр сагай уларил балай зохид байгаагүй. Хэды бүрхэг, һалхитай байгаашье һаань, үхибүүдэй хүхюун шарай хараад, досоогоо "сэлмэшэхээр" байгаа һэн.

Буряадай телевиденийн хүдэлмэрилэгшэ Т. Мигоцкая үхибүүдэй номернуудые бүридхэжэ, ехэ сүлөөгүй байба. Тиигэбэшье тус һайндэр тухай хэдэхэн үгэ хэлэхыень гуйһамнай иигэжэ мэдээсэбэ:

- Үхибүүдэй һайндэр Соведүүдэй талмай дээрэ үнгэргэхэ тухай дурадхалыемнай хотын захиргаанай социальна талаар зониие хамгаалгын хороон дэмжэһэн байна. Тиигэжэ бидэ хотынгоо хүүгэдэй эрхим ансамбльнуудые һайндэртэ хабаадуулхаһаа гадна, хүдөө аймагуудай бэлигтэй үхибүүдые урибабди. Хамта дээрээ мүнөөдэр 30 гаран номертой концерт энэ тайзан дээрэ харуулхабди. Тус хэмжээ ябуулгамнай 2 часһаа үлүүтэйхэн саг соо үргэлжэлхэ юм. Харин үдэшэлэн "Росси - манай гэр" гэһэн хүдэлөөнэй үүсхэлээр залуушуул сугларжа, һайндэр үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэй.

Үхибүүдэй хүхюун зугаа дэлгэжэ байха үедэ Соведүүдэй талмайн захада эдеэнэй зүйлнүүд, һэрюун ундан, жэмэсэй шүүһэн наймаалагдана, фотозурагаа буулгуулхые дурадхагдана. Эндэ үхибүүд эхэ эсэгэнэртэеэ хамта ехэл дуратайгаар "Полароид" фото аппарадаар буулгуулна. Нэгэ фотозурагай сэн 10 мянган түхэриг түрэнэ һэн.

Тэрэ үедэ Соведүүдэй талмайн томо тайзаи дээрэ "Хүгшэн эжынэр хатарна" гэһэн конкурс наһатай эхэнэрнүүдэй дунда соносхогдожо, тиишээ харагшад олоор татагдаба. Эндэ залуу үеынгөө хүхюу задарюун хаһа дабтан һанажа, олон үхибүүдэй хүгшэн эжынэр бэлиг шадабарияа сугларагшадта харуулан, тэдэниие хужарлуулба. Энэ конкурсдо Галина Сократовна Цырендашиева эрхим һайнаар хатархадаа, олоной һайшаалда хүртэжэ, түрүү һуури эзэлбэ. Гадна арбан эгээл "уян нугархай" хүгшэн эжынэртэ сааһан хайрсагтай конфетэнүүд бэлэг болгон барюулагдаа бэлэй.

Удаань "Вдохновение", "Веснушки" (Хотын эдиршүүлэй ордон), "Каскад" (46-дахи дунда һургуули), "Баяр" (29-дэхи гимназии) болон бусад ансамбльнууд, эрхимээр дууладаг, бэрхээр хатардаг үхибүүд тайзан дээрэ бэлиг шадабарияа харуулжа, Үхибүүдые хамгаалгын уласхоорондын үдэрэй баярай һайндэр түгэсхэһэн байна. Эдэ үхибүүдтэ бултандань "Титан" гэһэн фирмэ бэлэгүүдые барюулжа, урмашуулба.

Б-М. БАЛДАНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Үхибүүдые хамгаалгын уласхоорондын үдэртэ зорюулагдаһан һайндэрэй Соведүүдэй талмай дээрэ боложо байһан үе.

М. ШАНТАКОВОЙ фото.

ТАЛААН БЭЛИГЫНЬ - ТАБИСУУРhАА

АГЫН талын дуу зохёогшодой дунда Согто-Хангилай искусствын hургуулиин багша Ольга Тангатова жэл ерэхэ бүри улам тодоржо байнхай. Эндэ hая Ага тосхоной эмхи зургаануудаар, үйлсэнүүдээр үнгэтэ томо үзэгүүдээр барлагдамал соносхолнууд тараагдажа, хүдөөгэй композиторай зохёохы үдэшэдэ хүн зон олоороо Соёлой ордоной ехэ танхим соо сугларба. Элдэб янзын электрын галаар шэмэглэгдэhэн ендэр дээрэhээ уянгата hайхан хүгжэмэй аялга зэдэлнэ.

Уданшьегүй хүрин-улаан хүшэгэ нээгдэжэ, Хангил hууринай амаралтын түбэй дарга Цэнжэдма Цырендашиева энэ хүгжэмтэ үдэшын удха зорилго тухай хөөрэжэ үгөөд, тэрэнэй гол эзэн Ольга Тангатовае сугларагшадтай танилсуулба. Энэ үдэшэ 20 гаран дуунуудаа сугларагшадай үзэмжэдэ табижа, нэрьемэ альга ташалгаар үдэшүүлээ. Нютагайнь хонгёо ходорхой хоолойтойшуул тэдэниие өөрөөрнь хүгжэмдүүлээд гүйсэдхэжэ, дуунда дуратайшуулые хабархуулба.

Ольга хадаа Улаан-Үдэ хотын хүгжэмэй училищи дүүргээд, 16 жэлэй хугасаа соо нютагтаа искусствын hургуули эмхидхээд, амжалтатай ажаллажа байнхай. Хара багаhаа хойшо хүгжэмдэ дүрэлжөөтэй байhан тула аялга зохёохо абьяас гээшэнь хурсадана ёhотой.

Аяар арба гаран жэлэй саанаhаа нютагайнгаа уран зохёолшодой шүлэгүүдhээ шэлээд, дуу зохёожо эхилээ hэн. Нютагай шүлэгшэд Рабдан Рабжуевай, Д. Оротовой, Сэсэг Махабадараевагай, Хүнхэрэй амба Шуя-Ханда Базарсадаевагай зарим шүлэгүүдые сээжэлдээд, аялга тааруулжа туршаа hэн.

Илангаяа Ш-Х. Базарсадаевагайнь шүлэгүүд ульгамаар гаража, таарахашуу байдаг бэлэй. Энэ поэтессын "Миний одон" гэжэ шүлэг дээрэ бэшэhэн хүгжэмөөрнь ирагуу гоё хоолойгоороо сууда гараhан дуушад хангюурдаад, үндэр сэгнэлтэ абадаг юм. Үдэр бүри өдөө дэбжэжэ, үргэн ниитэ зоной хүндэдэ орожо байhан артистка Намгар Ахасарановагай репертуарта мүнөө энэ дууниинь оронхой.

Үнинэй шүлэгшэ Рабдан Рабжуевай "Согто-Хангилай дангина" гэhэн шүлэгөөр зохёоhон хүгжэмынь мүн олоной дура сэдьхэл татадаг байна. Ольга Цыдэндондоковнагай хүгжэм аялга зохёоhон энэ болон бусад олон дуунуудынь, жэшээлхэдэ, Д. Оротовой шүлэгөөр бэшэгдэhэн "Эжы минии хайратай", "Дуулан магтанам" гэхэ мэтэ, элдэб мүрысөөнүүдэй оло дахин лауреадууд, мүн лэ Хангилай hургуулиин дуунай багша Надежда Данганорбоева, хонишон Бадмажаб Батомункуев болон округой буряад дуунуудые гүйсэдхөөшэд зэдэлүүлжэ байдаг.

Ольга Тангатовагай ажал ехэдаа. Тэрэ нютагтаа хүгжэмэй hургуули ударидажа, фортепиано, хатар, зураг ба урлал, чанза, баяан гэhэн хүгжэмэй инструментнүүдээр наадажа шадаха үхибүүдые нүхэд багшанартайгаа хамта hургана.

Шабинарынь хара багаhаа соёл болбосоролоо дэбжээхэhээ гадна, саашадаа наhанайнгаа мэргэжэл шэлэдэг ушар бии. Эндэ хүгжэмэй hургуули гараhан Ц. Будаева, Ш. Дондокова, Д. Дарижапова, Б. Базарова гэгшэд хүгжэм дуунуудай эрдэм шэлэжэ, тусхай мэргэжэл олонхой.

Согто-Хангилай тэг дунда томо сагаан байшан соohоо үдэрhөө үдэртэ hайхан дуунуудай аялганууд зэдэлжэл байдаг. Эндэ 100 гаран үхибүүд уран зугаа наадануудай онсо шэнжэнүүдые шудална. Хажуудань үхибүүдэй "Ургы" гэдэг хатарай ансамбль багша Ж. Базаргуруевай хүтэлбэри доро hорилгонуудые хэжэ байдаг юм.

Ольга Тангатова 60 дуунуудай хүгжэм мүнөө зохёонхой. Халтал сүлөө сагай забhарлахада, сээжэ сэдьхэл соогоо "буйлуулжа" ябаhан аялганууды дуун болгохые оролдон, фортепианынгаа саана hуушадаг. hүнинүүдые hэтэ аялга, ното тааруулан мүлиhөөр, дуун болгоходоо, халта забда абана хэбэртэй. Энэ шуналта ажалдань үетэн нүхэдынь, гэр бүлынхидынь, түбхын түрүүн хани нүхэр Дабаань халуун дэмжэлгэ үгэжэ, зохёохы урма зоригыень хурдадхана, хурсадхана.

Энэ бүлэ наада зугаада дуратай, хүхюун дорюун, уужам сэдьхэлтэй зонhоо бүридэнхэй гээшэ аабза. Талаан бэлигынь табисууртай юм. Ольгын түрхэм абань Цэдэндондок Сунрапов хара багаhаа лимбээр хангюурдажа, бүхы ехэ наада найрнуудые шэмэглэлсэhэн байха. Эжынышье баhал дууша. Хадамуудынь Тангатов Жаргалтан арбаад үхибүүдээрээ бүлын ансамбль эблүүлээд, округ, районуудай ендэр дээрэhээ нэгэнтэ бэшэ бэлиг шадабаряа харуулжа, зоной hайшаалда хүртэhэн. Теэд хоёр тээhээ уран бэлиг билтаруулжа байhан зоной үри hадаhадынь угаа дамжуулангүй яаха бэлэй.

Эжынгээ тоосоото үдэшэ дээрэ 6 наhатай Тимур хүбүүниинь "Дуулан магтанаб" гэжэ дууень гүйсэдхэбэ. Тэрэ бүлын бүлэнсэг болохо гурбадахиин Думла Сунрапова хонгёохон хоолойтойшуулай мүрысөөндэ хабаадажа, Түбэй телевидениин дамжуулгада гаралсахые шармайжа байнхай.

Эндэ hая Ага hуурин дээрэ тоосоото үдэшэеэ амжалтатай үнгэргөөд, гэртээ ерээд байхадань, Ольга Цэдэндондоковнатай уулзажа, саашанхи түсэб тухайнь hонирхоо hэм.

- Үхибүүдэй ба залуушуулай гүйсэдхэхэ эстрадна дуунуудые зохёохо хүсэлтэйб, - гэжэ тэрэ хөөрэбэ.

Тон hаядаа дуунуудайнгаа согсолбори нотонуудтайнь гаргуулхаяа бэлдэнэ. Хүдөө газаагуур ябажа олоhон мүнгээ энэ хэрэгтэ нэмэрилхэ юм ха.

Зохёохы ажалайнгаа охин дунда ябаhан бэлигтэй композиторай аза талааниинь бүтэсэтэй, ажабайдалынь урагшатай байг лэ гэжэ үреэе.

Ц. ГОНГОРОВ.

Репортаж

БАЯРТАЙ САААД, САЙН hУРГУУЛИ!

Улаан-Үдэ хотын 17-дохи кварталда оршодог хүүгэдэй 97-дохи саадта үглөөнhөө хүлгөөтэй, шууяатай - үхибүүдэй хонгёо дуунууд, энеэдэ наадан, хүмүүжүүлэгшэдэй хүл хөөрсэгэнөөн. Үнинэйл хүлеэгдэhэн үдэр - аха бүлэгэй үхибүүдые hургуулида үдэшэлгын hайндэр - одоошье эндэ хүрэжэ ерэбэ ха юм.

Саадай хүдэлмэришэд энэ хэмжээ ябуулгадаа үнинэй бэлдэжэ байбашье, хуу юумэн бэлэн гү гэжэ үшөөл hанаагаа зобоно. Түрэлхид олоор ерэхэ... Үхибүүд, саадай хүмүүжэмэлнүүд, аяар зургаан жэлдэ hураhан бэлиг шадабарияа, мэдэжэ абаhан юумэнүүдээ харуулха... Юрэдөөл, горитойхон шалгалта хүлеэгдэнэ янзатай.

Зай, тиигээд лэ, баяр ёhололой хэмжээ ябуулгын эхилхэ сагшье тулан ерэбэ. Шууяа шааяан замхажа, түрэлхид, уригдаhан айлшад hууринуудтаа hуужа, саадые даагша Т. М. Трегубова сугларагшадые, илангаяа эдир хүмүүжэмэлнүүдые, наhанайнгаа нэгэ шатые дабаhаарнь халуунаар амаршалаад, hургуулидаа hайнаар hурахыень хүсэбэ. Хүмүүжүүлэгшэд Галина Алексеевна, Галина Семёновна болон бусад мүн лэ үреэлэй hайхан үгэнүүдые хэлэжэ, үхибүүдээ амаршалнад.

Удаань үхибүүд бэлиг шадабарияа түрэлхидтөө харуулжа, тэдэнэйнгээ зүрхэ сэдьхэлые баясуулаа. Тоо бодолгодоо бэрхэнүүд, таабари таахадаа шадамарнууд, англи хэлэнэй эхин бэлэдхэл абаhанаа hөөл зохидоор харуулhан үхибүүд, хүгжэмэй аялга доро хонгёо дуунуудаа хангюурдаа, уран шүлэгүүдээ хэлээ, шог ёгто хэhэгүүдыешье харуулаа, мүрысөөндэ хабаадажа, шуран солбоноо мэдүүлээ.

... Тиигэhээр байтар, үхибүүдэй илангаяа дуратай үльгэрhөө айлшад - Базилио миисгэй Алиса үнэгэн хээтэй хоёр hэмээхэн орожо ерэнхэй, үхибүүдэй наада зугаа hонирхон адаглажа, тэдээндэ мэхэтэйхэнээр хандаха юм - баhал гасаалхал hанаатай хаш. Теэд үхибүүд тэдэ хоёроо hайн мэдэхэ хадаа hэргэлэн, асуудалнуудтань тодо харюунуудые үгэнэ.

hургуулида үдэшэлгын баяр ёhололой түгэсхэлдэ түрэлхидэй ба саадай хүдэлмэрилэгшэдэй зүгhөө үхибүүдтэ бэлэгүүд барюулагдаа, амтатай эдеэнэй стол бэлдэгдээ.

Сагай хүндэшье hаа, олон хэмжээ ябуулганууд хаа-хаанагүй үнгэргэгдэжэ байдаг. Хүүгэдэй 97-дохи саадта болоhон энэ хэмжээ ябуулга олоной анхарал татаашьегүй hаа, үхибүүдые хүмүүжүүлхэ нангин зорилготой багшанарай, хүмүүжүүлэгшэдэй ажалайнь ээлжээтэ амжалта, ажабайдалайнгаа арюун харгыда hаял гаража ябаhан үхибүүдэй эрдэм болбосоролой эгээл түрүүшын алхамай эхин шата болоо.

В. ШАГДУРОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 97-дохи саадта болоhон баяр ёhололой үедэ.

М. ШАНТАКОВОЙ фото.

УРАН ГАРТАЙШУУЛАЙ ВЫСТАВКЭ

Республикын уран зурагай ба шэмэглэл урлалай hургуулинуудай хүдэлмэриин выставкэ Улаан-Үдын Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ музей соо эхилбэ.

Тус выставкэдэ хотын 8-9-дэхи уран зурагай hургуулинууд, Хяагтын уран hайханай училищи, Хойто-Байгалай, Ивалгын, Таксимогой бусад уран зурагай hургуулинууд хабаадажа, заншалта ёhоор элбэгээр ажалаа дэлгээбэ.

Мүнөө жэл Тарбагатайн hургуулиин эдир зураашад багшатаяа хамта түүхын, ан амитанай, байгаалиин hонирхолтой зурагуудые олоной анхаралда табяа гэжэ тэмдэглэхээр.

Үхибүүдэй онсо шэнжэтэй талаан бэлигые элирүүлхэ багшын ехэ үүргэ гээшэ. Зоригто Дашидондокович Бадмаевай шабинарай үнгэтэ hайхан, гүнзэгы удхатай байгаалиин зурагуудолондо hайшаагдаха бээзэ. Багшын зураhан "Джон Йоко хоёр" гэhэн зурагуудта бусад портредуудэй геройнуудай дүрсэ шарай, hанал бодол элеэр харуулагдаhан байна.

Хотын 9-дэхи hургуулиин Юлия Матвеевагай "Байгал дээрэхи боро хараан", Хойто-Байгалай Маша Пилюгинагай "hарата hүни", мүн Хяагтын уран hайханай училищи 1995 ондо дүүргэhэн Евгений Болбосоевой зурагууд мүн лэ зоной анхарал ехэ татана.

Хотын шэмэглэл-урлалай ба уран зурагай түб hургуулиин (директорынь Ц. Н. Магаков) үхибүүдэй хүдэлмэринүүд юрын лэ зүйлнүүдhээ бүтээгдэhэн байна. Шэл амhартын хахадаар, хоолойгоорнь хэhэн фужернүүд, гадна аятайханаар гоёоhон, шэрдэhэн шэл стакануу, табагууд, амhартануу hайханаар харагдана.

Уран гартайшуулай бэлиг хадаа эгээлэй юрын юумэнhээ шэмэгтэй hайхан бүтээл урлаха, онсо шэнжыень харуулжа шадаха гээшэ мүн болоно.

Июниин 9-дэ энэ выставкын түгэсхэлэй конференци үнгэргэгдэхэ юм. Дипломно хүдэлмэриин, жэлэй hуралсалай дүнгүүд энэ конференцидэ гаргагдаха.

Е. ЦЫБЕНОВА.

соёлой hонин

ЯПОН ЖУРНАЛИСТНУУД - УЛААН-ҮДЭДЭ

Россин Федерациин Президентын hунгалтын үдэрые угтуулан, Буряад ороной болон Улаан-Үдэ хотын ажалшадтай уулзаха түсэбтэй ерэhэн япон тележурналистнууд долоон хоног соо ниислэл хототоймнай танилсаба.

Энэ бүлэгтэ Японой "Эн-эйч-кей" гэhэн теле-радио-компаниин корреспондент Юсукэ Такахаси, видеожурналист, оператор Камеда Коуджи, оршуулагша Ри Дюхан гэгшэд ябалсана.

Тэдэнэй ерэhэн гол зорилго ерээдүйн hунгалтын үдэртэй холбоотой гэжэ тэдэнэр сэхэ мэдүүлнэ. "Гансашье Улаан-Үдэдэ бэшэ, мүн Эрхүү, Хабаровск, Новосибирск, бусад хотонуудай ажалшадтай уулзажа, Сибириин хүн зоной hунгалтын урда тээхи ажабайдалтай, ажаhуудалтай танилсаха түсэлтэйбди" гэжэ энэ бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ, журналист Юсукэ Такахаси хөорэнэ.

- Ямар газарнуудаар ябаабта, хэнтэй уулзаабта? Үшөө ямар асуудалнууд таниие hонирхуулнаб, - гэhэн асуудалтайгаар Буряадай Гүрэнэй телерадиокомпаниин байшан соо уулзахадаа, тэдэндэ хандабаб.

- Ниислэл хотынтнай хүн зоной hанамжатай танилсажа, тэрэшэлэн Россин Президентые hунгалгын үрэ дүн уридшалан мэдэхэ хүсэлтэйбди, - гэжэ господин Такахаси тэмдэглэнэ.

Удаань Байгал нуурай баялигые хамгаалгын асуудалнууд, Буряад орондо Буддын шажанай дэлгэрэлгэ, эхэнэрнүүдэй байдал тухай мэдэхэ, мүн Буряад Республикын Президенттэй уулзаха зорилготой байhанаа тэдэнэр мэдүүлээ.

"Монгол, буряад, япон арадууд ехэ нягта холбоотой зон гэжэ этигэнэбди, тиимэhээ онсо мэдэрэл эндэ бидэндэ түрөө" гэжэ япон айлшад тэмдэглэhэн байна.

Байгал дээрэхи "Большая Речка" гэhэн загаhанай комбинадай ажалшадтай, тэдэнэй ябуулжа байhан хүдэлмэритэй япон журналистнууд танилсаhан юм.

Ивалгын дасан ошожо, буддын санаартантай, ламанартай, хубарагуудтай танилсажа, дасанай байдал ехэ hонирхон хараhан байна. "Алан-Гуа" нэгэдэлэй президент байhан Энгельсина Гармаеватай хөөрэлдөө. Олон зонтой уулзажа, хэниие hунгахаяа байhаарнь hонирхоо.

- Эндэ юрэ буса hонин ямар юумэ харахые, буулгажа абахые дурадхаха байнат, - гэжэ оршуулагша Ри Дюхан асууба.

- Улаан-Үдэ хотын Этнографическа музей, мүн Сампиловай музей соо орожо, шубуун дэнгээр хэгдэhэн түүхын суута зоной хүрэгүудые харагты. Тэндэ I Пётр, Сталин, Горбачёв, Ельцин'бии, - гэхэдэм, тэдэнэр зүбшөөжэ, ехэ баясаа hэн.

Хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ "Буряад үнэн" газетэ тухайгаа хөөрөөд, дурасхаал болгон, субботын номерой hониноо япон айлшадта бэлэглээ Кэм.

Б.ДОРЖИЕВА.

АРАДАЙ ТЕАТРАЙ ГАСТРОЛЬНУУД

Захааминай аймагай Дүтэлүүрэй арадай театрай байгуулагдаhаар 10 жэл болобо. Энэ театрые режиссёр Надежда Эрдынеева ударидадаг.

Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай тайзан дээрэ Дугар Дылгыровэй "Соёлой hамган" гэhэн шэнэ зүжэгэй премьерэ hайхан тус театрай коллектив табиба. Энэ премьерын тон амжалтатайгаар үнгэрhэндэнь, аймагай захиргаан (В. Б. Соктоев), нютагай захиргаан (Р. Д. Дареев), захиргаанай соёлой таhаг (В. Д. Халзанов), республикын Соёлой министерствын арадай уран hайханай түб аша габьяатай гэжэ тэмдэглэе.

Тус театрайхид 10 жэлэйнгээ ойе Т. Миннуллинай "Сагаан турлааг" гэhэн зүжэг табижа тэмдэглээ юм. Харин урдань тэдэнэр Ц. Шагжинай, Д-Р. Батожабайн, Б. Эрдынеевэй, С. Лобозеровой зүжэгүүдые табиhан байна.

Дугар Дылгыровэй бэшэhэн шэнэ зүжэгтэй Дүтэлүүрэй театрайхид Хэжэнгын аймагай хүн зониие, удаань Эрхүүгэй областиин ажалшадые танилсуулха юм.

Шэнэ зүжэгтэ Н. Эрдынеева, Т. Гармаева, Ю. Шагдуров, Г. Базаров, С. Данзанова, Ч. Цыденова, О. Зандеев гэгшэд хабаадана. Энэ театрта хамтадаа 20 гаран хүн саг үргэлжэ хабаадажа байдаг.

А. ПОЛИТОВ.

УЛААН–ҮДЭ хотодохи Л.Л. Линховоиной нэрэмжэтэ хүүгэдэй хүгжэмэй 1–дэхи hургуулиин hурагшад ехэ болоходоо, мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тула хүгжэмэй училищида, Зүүн Сибириин соёлой болон искусствын академидэ hурахаяа ородог юм.

Эндэ дүршэл шадабаритай багшанар хүдэлдэг. Намжилма Михайловна Буянтуева чанзын классай hурагшадта заадаг. Намжилма Буянтуева 1989 ондо соёлой институт дүүргээд, дуу хатарай "Байгал" ансамбльда оркестрэй артистаар хүдэлоо hэн. hүүлэй хэдэн жэл соо эндэ багшална. Чанзын класста 13 басагад hурадаг. Н.М. Буянтуева чанза дээрэ шадамар бэрхээр hургадаг, эрилтэ ехэтэй багша гэжэ тоологдодог.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 3–дахи классай hурагша Ечуна Дугарова, Намжилма Михайловна Сарана басагантаяа.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОБАЙ фото.

ХАРАГШАДАЙ СЭДЬХЭЛ ХҮЛГҮҮЛЭН БАЙГ ЛЭ!

Үнгэрhэн hарын 30-най үдэшэ Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрта "Аригуун Бүүбэй" гэhэн хүгжэм, дуута зүжэг харагшадай hонорто түрүүшынхиеэ дурадхагдаба. Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо Жамьян Балданжабоной "Бүргэд" гэhэн туужаар дээрэ дурсагдаhан зүжэгые Буряад Республикын арадай артист Доржо Сультимов бэшэhэн байна. Республикымнай аха наhатайшуул улаан хэлэтые урдаа оруулхагүй заргаша, хурдан hонор ухаатай Аригуун Бүүбэйн ушаралта ябадалнуудые hайн мэдэхэ hэн тула домог сууда ороhон хүнэй образые артистнууд ямараар харуулхань хаб гэhэн бодолдо абтаhаншье байжа магад. Хүгжэм дуутай энэ шэнэ зүжэгтэ hэжэг түрэhэншье хүнүүд байжа болоо. Юуб гэхэдэ, энэ туужа соо шогтой ушарай али олон байбашье, эгээлэй арадай тулюур туйган байдалда али болохоор туhалхые эрмэлзэдэг Аригуун Бүүбэйн образые автор үнэншэмэ тодоор харуулhан габьяатай.

Зүжэгэй эхилхын урдахана театрай ахамад режиссёр Владимир Ильич Кондратьев тайзан дээрэ гаража, эндэ ерэhэн олон харагшадые амаршалаад, коллективэйнгээ шэнэ зохёол дээрэ яажа хүдэлhэн тухай онсолоод, сагай байдалай хэр хүндэ, мүнгөөр ехээр дуталдажа байбашье, сезонойнгоо түгэсхэлдэ шэнэ бүтээл Та бүгэдэндэ дурадхаха гэжэ шиидээ юм гээд тобшолбо. Мүнгэнэй талаар хэр хүндэ байбашье, мүнөө зундаа артистнуудай 3 бүлэг боложо таhараад, хүдөөгэйнгөө ажалшадта зүжэг наадаяа дурадхаха хүсэлтэй байhанаа мэдүүлбэ.

Энэнэй удаа ирагуу огсом хүгжэм доро хялгаahаар нэхэгдэhэн хүшэгэ үргэгдэжэ, зүжэгэй үйлэ хэрэг эхилбэ. Үнгэрhэн зуун жэлэй хоёрдохи хахадта аглаг тэнюун Агын талада үнэхөөрөө ажаhууhан Аригуун Бүүбэйн ролиие артист Саяан Жамбалов, тэрэнэй наhанай нүхэр Булхарые артистка Эржэн Жамбалова гэгшэд шадамар бэрхээр, үнэншэмэ тодоор гүйсэдхэжэ, харагшадай сэдьхэл бодолые зүжэгэй эхинhээ эзэлжэ шадаа гээд эндэ онсолон тэмдэглэлтэй.

Үнгэрhэн зуун жэлэй буряад эхэнэрэй номгон даруу, хүлеэсэтэй абари зангые артистка Эржэн Жамбаловагай үнэншэмөөр харуулhан хэhэгтэ тогтолтой хаш. Тэрэ үеын баяд, ноёдто харата муухайгаар хардуулhан Аригуун Бүбэй нютагтаа байжа шадахаяа болино. Энэл ушарhаа Аригуун Бүүбэй Булхар хоёрой хахасалгын үеые артистнууд харагшадай сэдьхэл худэлгэмөөр ажабайдалай үндэhэтэйгөөр наадажа шадаа. Дуратай нүхэрэйнгөө түлөө уй-хай табимаар хэр байбашье, холо мордохоёо байhан үбгэндөө али болохо амжалта хүсэжэ байhан Булхарай хараса соо сэдьхэл бодолойнь хэмжэшэгүй гашуудал үзэгдэhэн мэтээр мэдэрэгдээ hэн.

Үгышье hаа, Аригуун Бүүбэйнгээ hурагые алдаhан Булхарай сэдьхэлэй байдалые Эржэн Жамбалова ямар үнэншэмөөр харуулааб. Хүнэй сэдьхэлэй байдалые тобойсо харуулха шадабаритай бэлигтэй драматическа артистка боложо ябаhанаа эндэ гэршэлбэ гээд hанагдаа hэн. Бэлигтэй артисткын саашанхи зохёохы ажалда амжалта хүсэхэ дуран хүрэнэ.

Шэнэ зүжэгэй премьерэ амжалтатайгаар үнгэрбэ. Зүжэгтэ хабаадаhан артистнууд даажа абаhан геройнуудайнгаа абари зангые hайнаар харуулжа, харагшадай hайшаалда хүртэhэн, нэгэнтэ бэшэ альга ташалгаар уттагдаа. Садахаяа болиhон Санданай рольдо Россин Федерациин арадай артист Георгий Бутуханов, тэнхээ тамираар тиимэшэгшье hаа, эдихэ абахадаа, ардагаари Шариин рольдо Буряад Республикын арадай артист Базар Доржо Будаев, баярхуу бүдүүлиг абаритай Бамбые Буряад Республикын арадай артист Дамба-Дугар Бочиктоев, дээрэлхүү зантай Хоргинов бэшээшые Буряад Республикын габьяата артист В. Самбуев гэгшэд наадажа, hайшаал магтаалда хүртэhэн байна. Наймаанай найман хүлые гүйлгэhэн Ванзо-лиие республикын арадай артист Чингис Гуруев, уhан тулам архиншад, амбай ноёной захиралтаар аба, эжыгээ худалдахаар бэлэн Улааная ролиие залуу артист Дамбаев, Хулхаанай ролиие Бадмаев гэгшэд мүн лэ hайнаар гүйсэдхэбэ.

Зүжэгэй үйлэ хэрэгүүд таарамжатай зохидоор харуулагдаба гээд онсолон тэмдэглэхэдээ, тайзанай ёhо гуримые hайн мэдэхэ арадай артист Доржо Сультимовай, мүн энэ зүжэгые найруулан табиhан режиссёр Юрий Александровай бэлиг шадабари эндэ угаа ехэ. Шэнэ зүжэгэй дуунуудые Ю. Александров бэшэhэн, хүгжэмыень Э. Жамбалова зохёоhон, П. Коновалов хүгжэмыень гүйсэдхэлгэдэ бэлдэhэн, хатарнуудыень Буряад Республикын габьяата артистка Д. Найданова табиба.

Цэрэн Шагжинай "Будамшуудал" Доржо Сультимовай "Аригуун Бүүбэйн" "наhан" ута удаан байг лэ гээд энэ тэмдэглэлээ дүүргэе даа.

Д. ХУБИТУЕВ.

Сагай уларил

БАГА САГА УНДАЛУУЛБА

Үнгэрөөд байhан хэдэн хоногой туршада республикын аймагуудта үнинэй хүлеэгдэhэн хура бороо орожо, хатажа, гандажа эхилhэн газарые ундалуулба. Бэшүүрэй, Баунтын, Хориин, Хэжэнгын, Яруунын, Түнхэнэй, Захааминай, Сэлэнгын, Зэдын аймагуудта 1-hээ 8 миллиметр тухай хура бороо оробо. Тиихэдэ Горячинск, Баргажайнай-Адаг, Хурамхаанай, Баргажанай аймагуудта - 16-22, Нижне-Ангарскда 26 миллиметр шахуу хура бороон ороhон, тэнгэри дуугаржа, аадарлаhан, шангаар hалхилhан байха юм.

hаяын үдэрнүүдтэ республика дотор бага сагаар хура бороон орохоор хүлеэгдэнэ.

Ц. ЖАЛСАНОВА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин таhагые даагша.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А. Л. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ЖИГЖИТОВ Б-М.Ж. (харюусалгата секретарь), ГАРМАЕВ Р.Б. (Буряад Республикын Президентын ба Правительствын аппарат), СУНДАРОН Д. Д. (Буряад Республикын Арадай Хурал), таhагуудые даагшад: ДАШЕЕВА Г.Х., ДОНДОГОЙ Ц.Ц., ОЧИРОВ С. Д., САМБЯЛОВА Т. В., ПИЦТАЕВ В.И. (хэблэлэй директор).

Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвилиин үйлсэ, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудаhан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэhэг 4170. Хэблэлдэ тушаагдаhан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэhэн АО-до газетэ хэблэгдээ. Директорэйнь телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай. Заказ № 7777.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшын- 2-68-08, харюусалгата секретариин - 2-50-52, секретариадай - 2-62-62, таhагууд: нинтын-политическэ - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон hургуулинуудай - 2-60-21, (даагшань), 2-57-63, олонинтын хүдэлмэриин ба мэдээсэлэй - 2-54-93, (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын - 2-67-81; корректорнуудэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76. Манай корреспондентнууд: Агинскда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61.

" Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-35-95.